

SİALKOTLU HZ. MƏULVİ ƏBDÜL KƏRİM tərəfindən VƏD EDİLMİŞ MƏSİHİN HƏYATI

Qədiyanlı Hz. Mirzə Qulam Əhməd, Allahın salamı olsun, vəd edilmiş Məsih və Mehdi idi ki, onun zühuru son günlərdə Həzrət Muhəmməd (sallallahu aleyhi və səlləm) tərəfindən xəbər verilmişdir. Bütün dünya dinlərində gözlənilən dövrün İslahatçısı kimi onun missiyası bütün bəşəriyyəti birləşdirmək və sülh dini olan İslamın saf təlimlərini dirçəltmək idi. Üstəlik, ilahi vəhyin alıcısı kimi, o, ilahi möcüzələr göstərdi və Allahın təkə mövcud olmadığını, hətta bu gün də Onunla canlı münasibət qura biləcəyini nümayiş etdirdi.

Müəllif haqqında

1858-ci ildə Sialkotda Məhəmməd Sultan və Həşmət Bibinin ailəsində anadan olub, ona Kərim Baxş adı verilib. Sonralar onun ruhani atası və ustadı olacaq və hər bir zərrəsinə sədaqətini bəxş etdiyi vəd edilmiş Məsih və Mehdi (əleyhis-salam)-ın adını Əbdül-Kərim qoyan Hz. Sialkotlu Həzrəti Mövlana Əbdül-Kərim Sahib, Allah ondan razı olsun, ibtidai təhsilini Sialkotdakı Amerika Missiya Məktəbində almışdır; daha sonra Sialkot və Gujranvalada ərəb və fars dillərini fərdi şəkildə öyrənib. Təhsilini başa vurduqdan sonra Sialkotdakı Amerika Missiya Məktəbinə fars dili müəllimi təyin edilib. Bu müddət ərzində o, həmişə xristianlarla ilahiyyat məsələlərini müzakirə etməyə həvəsli olub və İslamın xüsusiyyətlərini və məziyyətlərini izah edən mühazirələr söyləyib. 1886-cı ildə ona Qurani-Kərimin və hədislərin təfsirini öyrədən Həzrət Hakim Mövlana Nurud-Din Sahib (Allah ondan razı olsun) ilə münasibət qurdu. Həzrəti Mövlana Əbdül-Kərim Sahib, Allah ondan razı olsun, həzrətləri Hz. Mirzə Qulam Əhmədlə ilk dəfə 1881 və ya 1882-ci illərdə, onun möhtəşəm “Bərəhin-e-Əhmədiyyə” əsərini yazdığı bir vaxtda görüşmüşdür. Vəd edilmiş Məsihlərlə yaxınlığı onu 1889-cu ildə Ludhiana'ya gətirdi və burada Allahın bu ilahi tapşırığını qəbul etmək üçün xeyir-dua aldı. O, İlahi tərəfindən təyin edilmiş Dövrün İslahatçısına sədaqət andı içdikdən sonra, onun ruhani dəyişməsi onu daha da yüksəklərə apardı, ta ki o, Vəd edilmiş Məsihin ən sadıq və qabaqcıl yoldaşları arasında belə, qabaqcıl mövqe kimi tanınana qədər. 1890-cı ildə Vəd edilmiş Məsihlər “İzalə-e-Avham” kitabını yazarkən, Həzrəti Mövlana Əbdül-Kərim Sahibi, Allah ondan

razı olsun, kitabın çapı ilə bağlı müxtəlif işlərdə kömək etmək üçün Qadiyana dəvət etdi. Bundan sonra Həzrəti Mövlana Sahib Qədyanda daimi məskən saldı və sevimli ağasının arzusu ilə bütün dünyəvi ehtirasları və vətəni ilə vidalaşdı. Bundan sonra Həzrəti Mövlana Sahib ömrünün qalan hissəsini ağasının yanında elə fədakar sədaqət və səmimi məhəbbətlə keçirdi ki, Və'd olunmuş Məsihlərdən bir anlıq da olsa ayrılmaq dözülməz və ağlasığmaz idi.

Həzrəti Mövlana Sahib (r.a) Qədiyana köçdükdən sonra həyatını tamamilə Və'd olunmuş Məsihlərin işinə həsr etmiş və camaata dəyərli xidmətlər göstərmişdir. O, Vəd edilmiş Məsihin yazdığı kitabların dəlillərini nəzərdən keçirər, əsərlərini fars dilinə tərcümə edər və yazışmalarda kömək edər. O, İslamın təlimlərini izah edən və Vəd edilmiş Məsihin doğruluğunu nümayiş etdirən məqalələr qələmə alır, çıxışlar edir və məktublar yazır. O, vəd edilmiş Məsihləri müxtəlif səfərlərdə müşayiət edirdi. O, cümə xütbəsini oxumaq və məsciddə camaat namazına rəhbərlik etmək üçün təyin edilmişdir. O, həmçinin ilahiyyət və dini əhəmiyyət kəsb edən mövzularda müzakirələr aparardı. Möhtəşəm səsə malik olan Həzrəti Mövlana Əbdül-Kərim Sahib, Allah ondan razı olsun, həm də güclü natiq idi. Öz zamanında o, Pəncabın ən tanınmış və diqqətəlayiq natiqləri arasında təsnif edilirdi. İstər urduca, istərsə də farsca danışsa da, ona tamaşaçıları ovsunlamaq bacarığı bəxş edilmişdi. 1896-cı ildə Lahorda keçirilən Dünya Dinlərinin Konfransında Vəd edilmiş Məsihin “İslam Təlimlərinin Fəlsəfəsi” adlı məşhur traktatını oxuyan o idi. Birincisi, bu risalə İslamın gizli həqiqətlərini açan misilsiz bir ekspozisiya idi; və Sialkotdan olan Mövlana Əbdül-Kərim kimi təcrübəli natiq tərəfindən ən fəsahtli şəkildə çatdırıldıqda dinləyicilər dinlərindən asılı olmayaraq heyran qaldılar. Allahın vədinin işığında, Vəd edilmiş Məsihlərin ilahi ilhamlanmış bu təsviri konfransda oxunan bütün digər esselərdən üstün oldu. 1904-cü ildə Həzrət Mövlana Sahib (r.ə) yenidən böyük bir məclisdən əvvəl vəd edilmiş Məsihlərin “Lahor mühazirəsi” adlı başqa bir ekspozisiyasını oxumaq fürsəti əldə etdi. 1900-cü il aprelin 11-də Qurban bayramı münasibətilə vəd edilmiş Məsihlər ərəb dilində möcüzəvi bir xütbə söylədilər. Bəlağət və ilahi bəsirət şah əsəri olan bu, Vəhy Xütbəsi (və ya Xütbə İlhamiyyə) kimi tanınır. Həzrət Hakim Mövlana Nurəddin Sahib (r.a) ilə yanaşı, Həzrət Mövlana Əbdül-Kərim Sahib (r.a) da Vəd edilmiş Məsihlər tərəfindən göstəriş verilmişdir ki, yaxın oturub ilahi ilhamla gələn bu xütbənin sözlərini oxunarkən qeyd etsin. Vəd edilmiş Məsihlər ərəbcə xütbəsini tamamladıqdan sonra Həzrət Mövlana Əbdül-

Kərim Sahib (r.a) bu xütbənin Urduca tərcüməsini yığıncağa təqdim etmək fürsəti əldə etdi.

Vəd edilmiş Məsihlər bu fədaini çox sevirdilər. 1905-ci ildə Həzrət Mövlana Əbdül-Kərim Sahib (r.a) xəstələnəndə, Vəd edilmiş Məsihlər onu müalicə etmək üçün ən təcrübəli həkimləri təşkil etməyi öz üzərinə götürdü və Mövlana Sahibin sağlamlığı üçün Rəbbinə çoxlu dualar etdi. Allahın seçilmişinin duaları və yalvarışları öz bəhrəsini verdi və Mövlana Sahib sağaldı. Lakin son nəticədə Allah-Taalanın fərmanı belə oldu ki, Həzrət Mövlana Əbdülkərim Sahib(r.a) tezliklə Yaradanın hüzuruna qayıdacaq. 11 oktyabr 1905-ci il çərşənbə günü, təxminən saat 13:30-da Zöhr namazından sonra Vəd edilmiş Məsihin bu alovlu fədaisi bu keçici yurdla vidalaşdı və Rəbbindən razı, O da ondan razı olaraq Yaradanının hüzuruna qayıtdı. Həzrət Mövlana Sahibin (r.a) cənazə namazını Vəd edilmiş Məsihlər qılırlar. Qadyandakı Səməvi Qəbiristanlığın (Bəhişti Məqberənin) mübarək torpağında dəfn edilən ilk şəxsdir. Həzrəti Mövlana Əbdül-Kərim Sahibin (Allah ondan razı olsun) həyatı xidmət, təslimiyyət, ixlas, sədaqət, sədaqət və sevginin təcəssümü idi. Onun varlığının hər bir lifi Allah sevgisi və İmam Zamana məhəbbətlə dolu idi. O, Vəd edilmiş Məsihin ən məşhur yoldaşlarından biri idi. Bir hadisə onun fədakar sədaqətinin parlaq sübutu kimi əbədi qalacaq. Əfqanıstan hökmdarı Həbibullah Xan, onun nümunəvi bacarıqlarını nəzərə alaraq, Həzrət Mövlana Sahib (r.a)-ı Əfqanıstana dəvət edərkən, ona çox böyük təqaüdlə işə düzəlməyi təklif etdi. Həzrət Mövlana Sahib (r.a) belə cavab verdi:

“Bu gün Qədyanda əldə etdiyim sərvət dünyanın heç bir yerində yoxdur. On üç yüz ildən sonra Uca Allah Öz ilahi əmrini bizim aramıza göndərdi. Onun saf diyarını tərk edib qızıl və gümüş sikkələrin arxasınca düşmək bu maddi dünyanın leşini istehlak etməkdən başqa bir şey deyil. Allaha and olsun ki, əgər dünyanın bütün xəzinələri önümə yığılsa və bunun müqabilində məndən Qədiyanı tərk etmək istənsəydi, bu qızıl və gümüş yığınınə tüpürməzdim”. Həzrət Mövlana Əbdül-Kərim Sahib İslam və Əhmədiyyə səmasında parllayan bir ulduz idi. Onun parlaq nümunəsi həmişə bələdçi işıq kimi xidmət edəcəkdir.

Tərcümə Haqqında Qeyd

Qurani-Kərimə istinadlarda surənin adı [yəni. Fəsil] ardınca fəsil:ayə sitatı, məs. əl-Cümə, 62:4 və “BismillahirRəhmanir-Rahim” (Bismillahir-Rahmanir-Rahim) [Rəhman və Rəhmli Allahın adı ilə] gələn hər surənin ilk ayəsi hesab olunur.

İzahlı qeydlər kitab boyu Nəşriyyatçıdan olduğu aydın şəkildə qeyd olunur. İslamın əziz Peyğəmbəri Məhəmmədin (s) adından sonra salavatullah sallallahu aleyhi və səlləm (salavat və salam və rəhmət və bərəkət) sözünün ixtisarı olan sa simvolu gəlir. Digər peyğəmbərlərin və elçilərin adlarının ardınca aleyhissalamın qısaltması olan simvollar gəlir. Həzrəti Məhəmmədin (s) səhabələrinin və ya vəd edilmiş Məsihlərin adlarından sonra ra rəmzi gəlir ki, bu da radiyallu anhu/anha/anhum (Allah ondan razı olsun) salamının qısaltmasıdır. Həzrət Muhəmməd peyğəmbərin və ya Vəd edilmiş Məsihlərin səhabələri olmayan vəfat etmiş saleh müsəlmanların adlarından sonra rəhmətullahi aleyhi/aleyha/aleyhim (Allah ona rəhmət etsin) sözünün ixtisarı olan simvol gəlir. Nümunələrdə faktiki salamlamalar tam şəkildə göstərilmişdir, lakin bu olmadıqda, onlar hər bir halda tam şəkildə təkrarlanan kimi başa düşülməlidir.

Nəşriyyatçının qeydi

Vəd edilmiş Məsihlərin həyatı və ya Sirat Məsih-i Məud əleyhissalam Həzrəti Mövlana tərəfindən qələmə alınmış Qadianlı Hz.Mirzə Qulam Əhmədin, Və'd edilmiş Məsih və Mehdinin həyatından ürəkaçan bir hekayədir. Sialkotlu Abdul-Kərim Sahib, Allah ondan razı olsun. Bu xoş xatirə ilk olaraq urdu dilində Həzrət Mövlana Sahibranın “Əl-Hakam”ın oxucularına ünvanladığı məktublar silsiləsi şəklində nəşr edilmişdir. Bu kitabı təşkil edən əsas mətn əvvəlcə “Əl-Həkəm”in 17 yanvar 1900-cü il və 24 yanvar 1900-cü il tarixli iki nəşrində, sonra isə kitab şəklində çap edilmişdir. Hazırkı ingiliscə əsər Urdu dilinin tərcüməsidir. Hazırkı ingilis dilinə tərcümədə əlavə olaraq, bu kitabın 21 aprel 1935-ci ildə nəşr olunmuş Urdu dilində təkrar nəşrində dərc edilmiş əlavə bir bölmə də var. Həzrəti V Xəlifətul Məsih, Allah onun köməkçisi olsun, rəhbərliyi və təsdiqi ilə, altı yazılar əlavə edilmişdir. Bu əsər urdu dilindən ingilis dilinə Əyyaz Mahmud Xan tərəfindən tərcümə edilmişdir. Biz Asif Mahmud Basitə bu tərcüməni nəzərdən keçirdiyinə və ingiliscə mətnin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması və təkmilləşdirilməsi üçün əvəzsiz təkliflər verdiyinə görə minnətdarıq. Bu əsəri redaktə etdikləri üçün Nadia Mahmud, Fatimə Amatullah Naseer və Umar Nasserə də təşəkkür edirik. Allah bu təvazökar xidməti qəbul etsin və bu işin ərsəyə gəlməsində əməyi olanların hamısını mükafatlandırın. Amin. Nəşriyyatçı

30 iyun 2021-ci il

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

Allaha həmd edir və Onun Rəsuluna salavat deyirik

Giriş

Vəd edilmiş Məsihin həyatı və xarakteri haqqında yazmaq və bir neçə səhifədə kifayət etmək, şübhəsiz ki, heyrtləndiricidir. Bu adı eşidəndə açıq-aydın fikirləşəcək ki, böyük və həcmli kitaba ehtiyac var. Lakin məsələ burasındadır ki, mənim yazdıqlarım və ya dediklərim yalnız layiqli və həqiqətən dərk edənlərə yol açmağa xidmət edir. Mümkündür ki, sevgidən daha çox məlumatlı və doymuş bir başqası nə vaxtsa bu müqəddəs və əhəmiyyətli mövzuda məndən daha təsirli və aydın yaza bilsin və ya bəlkə də bu ekspozisiyanı tamamlamaq fürsəti mənə nəsib olsun. Burada yazdıqlarımın hamısı mənim səmimi intuisiyama və vicdanıma əsaslanır – bu, mənim dürüst təcrübəmin mahiyyətidir. Mən tamamilə inanıram ki, nə məni aldatmışam, nə də başqalarını aldatmağa çalışmamışam. Uzun müddət həqiqəti təsdiqlədikdən sonra yaxşılığı dəstəkləmək, qardaşlarıma həmişə yaxşı nəsihət vermək istəyim məni millətə xidmət etməyə məcbur etdi və bu şəkildə bir neçə məqamı ortaya atdı. Bununla da, bəlkə də xoş xasiyyətli bir insana ilahi nur və həqiqətlə nurlanmaq nəsib ola bilər ki, Allah-Taalanın lütfü bizim ümmətimizi bunun üçün seçmişdir. Bu risaləti yazmaqda bədənimin hər bir zərrəsinin mayalı olduğu və yayılması üçün hər bir tel və lifimin ehtirasla irəlilədiyi əsl məqsədim, insanın ehtiyac duyduğu təbiəti nümayiş etdirməyimdir. Bu gün Pəncabda və bütün Hindistanda çoxlu sufi liderləri və Allahı göstərdiyini iddia edənlər var. İnkər etmək olmaz ki, bu insanlar həm də insanlara yaxşı tabe olmaq sevgisini əmr edirlər. Hətta Eminabadın yaxınlığında yerləşən Dhaunkalda saysız-hesabsız insanlar çoxlu sayda toplaşır. Adi insanın gözündə həqiqətlə batıl arasındakı sərhədin bulanıq olması və ya insanı haqq yolundan döndərən mürəkkəb çətinliklər və onların əzmkarlığını əzmək və ruhdan salmaq axtarışının çətinlikləri bu səbəbdən mümkündür. Rəsulullah sallallahu aleyhi və səlləm Məhəmməd peyğəmbərin nümunəvi modelini nəzərə alaraq Vəd edilmiş Məsihin bu tərcümeyi-halını qələmə aldım və bu əsərin əsasını qoydum. Əslində, Allahın lütfü ilə mən müvəffəqiyyətlə sübut etdim ki, həqiqi Rəhbər və bu dövrdə ilahi olaraq hidayət olunan şəxs bizim sevimli Ustadımız, Qədiyanlı Həzrət Mirzə

Qulam Əhməddir. Mən vəd edilmiş Məsihlərin həyat və xarakterinin Peyğəmbəri-əkrəmin (ona Allahın salavatı və salamı olsun) həyat və xarakterinə bənzədiyini süni şəkildə göstərmək üçün öz yolumdan getməmişəm. Halbuki, iş burasındadır ki, sevimli İmam Mehdiyin xasiyyəti Allahın əli ilə elə qurulmuşdur ki, Peyğəmbəri-Əkrəmdə (sallallahu aleyhi və səlləm) görünən eyni hərəkət və sözlər nəzarətsiz olaraq ondan çıxır. Vəd edilmiş Məsihin Əmiri və Mövlası olan Allahın üzərinə olsun. Biz müsəlmanlar Uca Allah tərəfindən hədsiz nemətlərə sahibik. Uca Allah buyurur:

“Allahdan və axirət günündən qorxanlar üçün Allahın Peyğəmbərində sizin üçün gözəl nümunə vardır”.

Qurani-Kərimin bu ayəsi bizi batil əhlinin qalib gəldiyi bütün çətinliklərdən və pis çaşqınlıqlardan xilas etmişdir. Əxlaqında, əməllərində, ictimai münasibətlərində və siyasətində Məsihin tamamilə çatışmazlıq nümunəsi - həqiqətən də həyatın hər yerində - istər-istəməz xristian kahinlərinin Məsihin çatışmazlıqlarını kompensasiya etmək üçün Peyğəmbər və Elçinin kreslosunu ələ keçirmələri ilə nəticələndi. Rəsuli-Əkrəmin pak həyatı hər sahədə çiçəklənən, inkişaf edən, kamil rəftarlı bir həyat üçün örnəkdir. İstər islahatçı, istər millət qurucusu, istərsə də müharibədə sərkərdə, başqa millətlərə olan hörməti daha dərinə dərk etməyə çalışan və ya bu mövzuda onsuz da dərin fikir sahibi olan biri, ər, ata, möhtəşəm dost, mərhəmətli, səxavətli bir xeyirxah, intiqam almağa gücü çatan, lakin sonra bağışlayan, şanlı bir hökmdar, Allahdan xaric olan bütün əlaqələri kəsən təvazökar insan; bir sözlə, bütün insanlar Adəm övladının iftixarı olan Məhəmmədin (sallallahu aleyhi və səlləm) o müqəddəs insanın xasiyyətində mükəmməl bir nümunə tapırlar. Heç bir əxlaqi keyfiyyət nümayiş etdirmək imkanı olmayan zəif, çarəsiz Məsihdə hansı xarakter nümunəsi tapa bilərik? Buna görə də, Allahın rəsulu Muhəmmədin nümunəsi bizləri hər zülmətin ovalığından aydın qərar və ilahi nurun yüksəkliklərinə qaldırmışdır. İndi hər bir iddiaçını bu mükəmməl meyar əsasında mühakimə etmək bizim üçün nə qədər asandır? İslam Peyğəmbərinin, Rəsuli-Əkrəmin (sallallahu aleyhi və səlləm) həyatının ən böyük cəhəti, əsas məqsədi, həyatı, vaxtının hər saatını ümmətin təbliğinə sərf etməkdən başqa bir şey deyildi. Qurani-Kərimi oxuyun və görün onun batillə necə ən heyranedicisi şəkildə toqquşur. Bu kitabı ona əməl etməklə təcəlli edən Allah Rəsulu (Allahın ona salavat və salamı olsun) olmuşdur. Əgər kimsə Peyğəmbərin (s) həyat tarixindən xəbərsiz olsa belə, Qurana əməl etdikdə İslam Peyğəmbərinə nə qədər böyük bir vəzifə tapşırıldığı aydın olur. Bundan sonra, Peyğəmbərin (s)

həyatının nə qədər rahat və tənbel ola biləcəyini mühakimə etmək olar. İndi Uca Allah rızası üçün fikirləşin və görün ki, hazırda kimlər məhz Rəsuli-Əkrəmin – sallallahu aleyhi və səlləm-in yolu ilə gedir. Xristianlara, Arya Samaclara, Sıklərə, Caynistlərə, Yəhudilərə, Brahmo Samajlara və ateistlərə qarşı İslamın həqiqəti lehinə arqumenti kim dəstəklədi? İslam dinini, Quranı, Elçini, möcüzələri öz nümunəsi ilə kim dirildi? Allahın Rəsulu Məhəmmədin(s.a) mənəvi xüsusiyyətlərini və əməllərini kimdə görürük? Ona görə də mən bu bir neçə səhifədə Allahın izni ilə indiki zamanda kimin yer üzündə Allahın canişini kürsüsünü tutmağa layiq olduğunu açıq şəkildə göstərdim. Allah təvazökar zəhmətimi qəbul etsin.

Əbdül-Kərim

26 iyun 1900

Qadian

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

Təbii olaraq islahatçı tələb edən dövrün daxili iğtişəşləri

Daxili iğtişəşlər

Birincisi, insanlar artıq Allah-Təalaya salehlik və qorxu bəsləyəcək bir inanca malik deyillər. Allah qüdrətli və hər şeyə qadir deyil, zalımlara əzab verən və insanların kökslərində olanı bilən hesab olunmur. Əgər belə olmasaydı, camaat niyə günah işlətməkdə bu qədər cəsarətli və həyasız olardı? Günah və şeytanın dünya üzərində bu qədər güclü hökmranlığı olanda və nə vaxt pislik və əxlaqsızlıq insanın qəlbini və sinəsini qaralayıb məhv edərsə, əsas amil həmişə Allah-Təalanın varlığına həqiqi və açıq iman olmuşdur. Məhəmməd peyğəmbərin zühurunun həsrətini çəkən və tələb edən dövr, Peyğəmbərimiz sallallahu aleyhi və səlləm qurbanı olduğu pozğunluqlara görə fəryad edib islahatçı çağırırdı. Eyni şəkildə, bu dövr də hal-hazırda tüğyan edən açıq-aşkar ədəbsizliyə və həyasız pisliklərə görə islahatçı çağırır. Necə ki, keçmiş dövrlərdə Rəsuli-Əkrəm (s) insanlara öz tanrılarını göstərmiş və bununla da hər bir fitnə-fəsadın kökünü kəsmiş, müasir dövrdə də ən böyük ehtiyac bu cür vasitələrin və amillərin meydana çıxmasına və sanki insana öz möcüzəsini göstərən üsullardan istifadə edilməsinədir. İndi bir islahatçıya böyük ehtiyacımız olduğu kimi, bu əsrdə zühur edən islahatçının qüdrətinin və qüdrətinin Allahı görmək və Allahı göstərmək

qabiliyyətinə görə hamıdan üstün olması eyni dərəcədə zəruridir. Bundan əlavə, bu güc öz təsirini iki yolla həyata keçirməlidir. Bir tərəfdən də güclü, tutarlı dəlilləri və inandırıcı bəsirətləri ilə insanların qəlbini doymalıdır. Onun ifadələri və Müqəddəs Ruhun qüdrəti ilə dolu sözləri elə olmalıdır ki, Allahın var olduğunu bəyan etmək üçün ürəyi təkbaşına hərəkət etdirdin; belə ki, həqiqət ruhu hər bir qəlbə üfürülür və onların hamısında bir anda müqəddəs bir çevrilmə baş verir. Digər tərəfdən, bu islahatçı qeybi biliyi əhatə edən güclü peyğəmbərlikləri təzahür etdirmək qabiliyyətinə malik olmalıdır ki, o, Ən Gizli, Qüdrətli Allahın naibi olmağa layiq olsun. Məhz o zaman, əslində, bu insan Rəsuli-Əkrəmin, İslam Peyğəmbərinin mükəmməl əksi olacaqdır. Əslində, ancaq belə insanlar öz kamil nümunələri ilə xalqı islah etmək qabiliyyətinə malikdirlər. Çünki Soylu Elçi də bu iki qabiliyyətə görə başqalarından tamamilə fərqlənir. O, bir tərəfdən tutarlı dəlil və əqlə əsaslanan elmi bir kitab, yəni Qurani-Kərim vasitəsilə qəlbləri fəth etdi və bununla da batili əqli olaraq kökündən qopardı. Digər tərəfdən, yuxarıda qeyd olunanlarla yanaşı, güclü peyğəmbərliklərin yerinə yetirilməsi ilə onun düşmənləri zahiri və zahiri mənada rüsvay edildi.

“Bilik və güc baxımından heç kim onunla bərabər ola bilməzdi; təkəbbürlü olanların hamısının təkəbbürünü qırdı. Bir tərəfdən zamanə padşahları ondan heyrləndilər; digər tərəfdən isə bütün müdriklər çaş-baş qaldılar”.

Ona görə də indiki dövrdə biz eyni xarakter və keyfiyyətdə islahatçı tələb edən oxşar bir zamanla qarşılaşırıq. İkincisi, xalq arasında dəhşətli parçalanma və təfriqə var. Hal-hazırda yetmiş iki məzhəbimiz yoxdur, əksinə hər bir fərd özündə bir məzhəbdir. Din işlərində doqmatizm və şəxsi mühakimə vəziyyəti elədir ki, bir din xadimi digərini düzlükdən uzaq hesab edir və xəta içində boğulur. Eyni şəhərdə və ya kənddə iki din xadimi özlərini sanki ayrı-ayrı dinlərin tərəfdarları və müdafiəçiləri kimi aparırlar. Arxalar Uca Allahın Kitabına və Peyğəmbəri-Əkrəmin (s) sünnətinə çevrilmiş, üzlər isə tam olaraq nəfsi istəyə, pis adət və adətlərə çevrilmişdir. Camaat gecə-gündüz bir-birini küfrdə, günahda ittiham etməyə meyllidir, itlər bir-biri ilə dava edir. Dünya ləzzətləri və dünyəvi mövqe onların bütün ambisiyalarının mərkəzinə çevrilmişdir. Uşaqlar oyuncaqlarla oynadıqları kimi, onlar Uca Allahın kəlamı və yaradılışın ən yaxşısı Məhəmmədin (sa) sünnəsi ilə idman edirlər. Bundan əlavə, vəhəbiləri və müqəllidləri, şiələri və sünniləri böyük ixtilaflar bürüyüb. Damı saxlayan çardaq sanki sınıb və bu ağır dam az qala yıxılaraq onların hamısını əzib, sonrakı həyata göndərə bilər. Zaman indi bu bölgüləri aradan qaldıracaq bir qəhrəmanı çağırır. Müqəllidlərin başçıları öz məqsədləri üçün, vəhəbilər isə öz nöqtəyi-nəzərini müdafiə edirlər. Bu

müxalifətləri aradan qaldırmağa cəhd edənlər aşağıdakılarla mükəmməl şəkildə təsvir edilə bilər:

“Sən məni canavarın caynağından qurtardın; yaxından baxanda əslində sən də canavar idin”.

Müsəlmanları birləşdirmək əvəzinə, daha da parçaladılar; onları möhkəm etmək əvəzinə, getdikcə imansız hala saldılar. Hal-hazırda xalqın birləşməsinə mane olan ən mühüm pozğunluq – və birlik olmadan heç bir islahat ola bilməz – məhz bu din və məzhəb parçalanmasıdır. Deməli, bu, cəmiyyəti daxildən dağıdan bu dağıdıcı parçalanmalara son qoyacaq bir islahatçıya ciddi ehtiyac olduğunu ortaya qoyur.

Üçüncüsü, millətin tərəfdarı və müdafiəçisi ola biləcək imkanlı insanlar – olmalı idilər – mahiyyət etibarilə əyləncəyə və qeyri-ciddiliyə qapılıblar və öz istəklərini, şəhvətlərini və ambisiyalarını təmin etmək üçün məşğul olurlar. Günahlarına, azğınlıqlarına və haqsızlıqlarına görə ən yaxın rəislər və nəvəblər, sanki vaxtsız ölümə öldülər, heç kimi dinin üstünlüyü narahat etmir.

Deməli bizim din alimlərimiz əvvəldə qeyd etdiyim kimidirlər; sadə insanlar və imkanlılar bayaq təsvir etdiyim təbiətdəndirlər. Əgər indi pak və müqəddəs islahatçının vaxtı deyilsə, nə vaxt? Dördüncüsü, ən böyük və ən ciddi pozğunluq sufilərin və ziyarətgahların mühafizəçilərinin pozğunluğudur. Camaat onlara yüzlərlə və minlərlə rupi verir və hətta onlar da zənginlər kimi böyük əksəriyyətində pisliyə və əxlaqsızlığa, fiziki rahatlığa, yuxuya və qarınqululuğa qərq olurlar. Onların Allahın və Rəsulunun göstərişləri haqqında heç bir təsəvvürləri yoxdur. Peyğəmbərin (s) əməlinin nə olduğunu və dində bidətin nə olduğunu bilmirlər. Onlar öz uydurma təsəvvürlərinə və qeyri-mümkün baxışlarına meyillidirlər. O qədər zərərli dini təriqətlər yaradıblar və nəticədə o qədər rüsvay ediləblər ki, İslam dini onları uzaqdan müşahidə edir, gülüb ağlayır. Reallıqda islam qiyafəsində minlərlə yeni dinlər yaranıb və buna görə də İslam düşmənləri Haqq Dininə qarşı ittihamlar irəli sürmək və onu məsxərəyə qoymaq üçün geniş imkan tapırlar. Bu insanlar İslamın və müsəlmanların büründüyü vəziyyətin, İslamın xarici düşmənlərinin imana qarşı törətdikləri təhlükəli hücumların – sütunu necə yıxmaq niyyətində olduqlarının zərrə qədər hissələrinə belə sahib deyillər. Hansı dayanır. Bir sözlə millətimiz onların səhlənkarlığı ucbatından dağılır. Millətimiz indiki vəziyyətinin dili ilə islahatçı çağırır.

Xarici Rəqib

Birincisi, ən böyük fəsad və əslində əsas pozğunluq xristianlıqdır. Bu pozğunluq bir çox formada özünü göstərir:

- i. Məktəblər vasitəsilə minlərlə uşağı dinindən döndərir, imanlarını zəiflədir.
  - ii. Onun missionerləri və təbliğçiləri sadə kənd camaatının və savadsız insanların inancını məhv edir.
  - iii. Xanım vaizlərin səyləri ilə müsəlman ailələrini yandırır.
- iv. Missiya xəstəxanaları keçmişdə heç bir məcburiyyət formasının etmədiyi şeyi həyata keçirirlər.
- iv. Aclıq zamanında minlərlə kasıba və yoxsullara yemək verilir, sonra isə yoldan çıxarırlar.
  - v. Hakimiyyətlər vasitəsilə təsir edildi və minlərlə kişi təzyiq altında öz inancını tərk etdi.
  - vi. Qəzetlər, aylıq dövri nəşrlər və kitablar minlərlə insanın məhvinə cavabdehdir. İkincisi, ali təhsil müəssisələri materializm və dinsizliyin yayılması üçün münbit zəmindir. Hər gün təqdim olunan kurslar və dərslıklərdən bəziləri tamamilə ateizmə meyillidir. Bu kitabların bəziləri açıq şəkildə İslama hücum etmək məqsədi ilə yazılmışdır. Xristian keşişləri dərsliklərin seçilməsi komitələrində nüfuzlu üzvlər kimi oturduları üçün bu cür kitabların seçilməsini dəstəkləyirlər.

Bir sözlə, bu kollec və universitetlər ona nə əsl filosof, nə də tam cahil olmayan dünya hibrid kişiləri verib. Akademik mənada və çox vaxt praktik olaraq İslama nifrət gözü ilə baxan insanlardır; təmkinsiz və cəsarətli insanları sevən insanlar Haqq Dinini və onun qanunlarını heç bir faydasız hesab edirlər. Bu insanların əksəriyyəti tamamilə dinsiz və ilahi qanunlardan uzaqdırlar. M.A. olan müəyyən bir dinsiz adama ədəbsizlikdən çəkinmək və evlilik kursu götürmək deyildikdə, o, Fransanın libertinləri kimi nikahın lazımsız məhdudiyətdən başqa bir şey olmadığını bəyan etdi; insan köpək kimi istədiyini etməkdə azaddır. Buna görə də kollec və universitetlər dünyanı dəhşətli vəba ilə yoluxdurmuşlar. Cəmiyyətin qabaqcıl üzvlərindən olan bu dünyəvi təhsil övladları maddiyyət şüarları qaldırır, yalnız dünyəvi məqsədlər üçün komitələr, konfranslar təşkil edir, dünyaya çatmaq üçün səy göstərir və irəliləyirlər və var-dövlətlərini məhz bu məqsədlə xərcləyirlər. Onlara din deyilsə qəzəblənirlər. Onların fəlsəfəsi, metafizikası və elmi bütün pozğunluqların kökünü təşkil edir. Müasir dövrdə bu batil elmlərin yerində həqiqi biliyi möhkəm yerləşdirəcək bir islahatçıya ehtiyac var. Üçüncüsü,

məhkəmə işləri və qanuni axtarışlar həqiqət, doğruluq, dürüstlük, etibarlılıq, qardaşlıq və rəğbət kimi nümunəvi keyfiyyətləri qırmışdır. Bu, evləri və məhəllələri, kəndləri və şəhərləri canavar, bəbir, çaqqal və kişi qiyafəsində itlərlə doldurdu. Müraciət və təqdimat yazanlar, ümumiyyətlə, vəkillər insanları məhkəməyə müraciət etməyə təşviq edirlər. Bu vəziyyətdə qəlblərdə Allah qorxusu necə formalaşa bilər? Hər evdə gecə-gündüz məhkəmə işlərinə qarşı mübarizə aparmaq üçün məkrli planlar qurulur, dinə və dini işlərə etinasız yanaşılır. Dördüncüsü, müxtəlif şöbələr, xüsusən də teleqram, poçt və dəmir yolu idarələri o qədər iş yükü altındadır ki, Allah rəhmət eləsin! Üç kişi tələb olunan vəzifədə bir adam işləyir. Bu hədsiz iş yükü və həddindən artıq təzyiq səbəbiylə Allah üçün otaq işğal edilmiş və tamamilə doldurulmuşdur. İnsanların dini təhsilə, Allaha yönəlməyə, dini vacibat və məqsədləri yerinə yetirməyə vaxtı nə qədərdir? Dəmir yolları idarəsi ciddi səhlənkarlığa səbəb olub. Dəmiryol vağzallarında gecə-gündüz boş vaxtımız yoxdur. Gecə oyaq qalmaq, gündüz işləmək sanki insana Tanrının qoyduğu təbiət qanununa əməl etməyə fitri meylinə qarşı döyüşməyi öyrədir. Deməli, bu, iman qabiliyyətlərini əksər hallarda yararsız hala salan dəhşətli bir aldatma növüdür. Beşincisi, səlahiyyətli şəxslərə və tanınmış məmurlara münasibətdə deyilir:

“İnsanlar öz padşahlarının dininə tabe olurlar”.

Çünki ali məmurlar yerin maddi qurdlarıdır və Allah üçün zərrə qədər də qayğıları yoxdur

Ya da sonrakı həyat, bu torpağın vətəndaşlarının da eyni təsirə məruz qalması lazımdır. Şübhəsiz ki, bu torpağın təbəələrinin çoxu maddi dünyanın itinə çevrilib.

Digər Düşmən – Arya Samaj

Xristianlar kimi bu xalq da İslama qarşı hücumlar edib, İslama qarşı elə iyrənc və murdar kitablar nəşr edib ki, hər bir qəzəbli müsəlmanın tükü dirək olsun. Bir çox müsəlman onlara qoşuldu və ya Arya Samajın təbiətini inkişaf etdirdi. Davamlı olaraq Peyğəmbəri Əkrəmə (sallallahu aleyhi və səlləm) və Qurani-Kərimin təhqir olunduğu qəzet və dövri nəşrlər nəşr edirlər.

İnancları haqqında yalnız elementar anlayışı olan minlərlə müsəlman bu nəşrləri oxuyur və məhv olur. Bu dinin davamçıları görkəmli vəzifələr tutduqları və müxtəlif idarələrdə zabıt kimi xidmət etdikləri üçün müsəlmanlar Həzrəti Mövlavi Əbdül-Kərimə onların əli ilə ağır rəftar edirlər. Bir sözlə, İslam gəmisi şiddətli dalğalarla toqquşarkən dağıdıcı bir tufan qopur. Bu saatda islahatçının gəlişi zəruridir.

Əssəlamu aleykum.

Təvazökarlıqla,

Əbdül-Kərim

Hicri 1317-ci ilin 18 Ramazanı..

Mərhəmətli və Rəhmli Allahın adı ilə!

Allaha həmd edir və Onun Rəsuluna (s) salavat deyirik.

Vəd edilmiş Məsihin həyatı

İcma üçün Hədiyyə

Qardaşlarım! Allahın salamı və bərəkəti hamınızın üzərinə olsun. Təəssüf edirəm ki, sizi çox gözləməkdən əziyyət çəkmişəm və uzun müddətdir ki, sevimli ustadımın müqəddəs sözlərini çatdırıram və bu ilahi camaat haqqında yazı bilmirəm. Məktublarınızı aldığım bolluğu nəzərə alaraq yolumda heç bir maneənin durmasına imkan verməməli idim, lakin məndən asılı olmayan bir çox gözlənilməz məsələlər ortaya çıxdı və bu işi başa çatdırmağıma mane oldu. Dostlarıma indi məktubumdan o qədər məmnun qalması mənə sevinc bəxş edir ki, inanıram ki, onlar keçmişin üzərində dayanmayacaqlar. İnanıram ki, onların hamısı özlərinə həzz və rahatlıq bəxş edəcək bir şey tapmaq və dostlarına təqdim etmək üçün baxışları əbədi olaraq sabit qalan bir qardaş üçün ürəkdən duyğu ilə dua edəcəklər.

Qardaşlarım! Mən məktublarıma birində söz vermişdim ki, Vəd edilmiş Məsihin şəxsi həyatından müxtəlif hadisələr və misallar haqqında yazacağam. Bu ona görədir ki, Uca Allahın xüsusi lütfü ilə mən uzun illərdir ki, həzrətlərinə kifayət qədər yaxın olmaq şərəfinə nail olmuşam. Bundan əlavə, Müdrik Rəbb mənə elə dərrakəli bir qəlb bəxş etmişdir ki, kiçik və ya böyük gördüyüm və eşitdiyim heç bir şeyə laqeydlik hissi ilə baxmıram. Ürəyim hər bir məsələyə qərq olur və onun dərinliyindən mahiyyəti ortaya çıxarmağa qadirdir. Mən də xüsusilə mübarəkəm. O mənada ki, həyatım boyu istər ictimai yerdə, istərsə də təklikdə heç vaxt özümü aldatmağa cəhd etmirəm, Nə də ürəyim heç vaxt öz fitrətindən və həqiqi xarakterindən uzaqlaşmayıb. Uzun müddət ərzində yaşamış olduğum təcrübə zamanı mən vəd edilmiş Məsihin həm daxili, həm də xarici işlərində onun xasiyyətini müşahidə etdim. Ona görə də bu təfərrüatları qələmə almaq istəyirəm ki, kainatın qalereyasında nümayiş etdirilən sehri möcüzələri sevən hər bir ağıllı,

xoş xasiyyətli insan üçün təchizat və material kimi xidmət etsin; belə ki, bu materialla onlar heykəl qura və ya rəsm çəkə bilirlər, sonra onun sətirləri üzərində düşünər ki, belə bir surət Allah tərəfindən göndərilmiş insandan başqasını təmsil edə bilməz. Üstündən baxanda bu mövzunun möminlər və ardıcılıqla əlaqəsi olması qərribə görünə bilər, çünki onların imanı bu cür detallara və təfərrüatlara bağlı deyil. Onlara gəlincə, onların sevgisi bəyan edir: *“Gözəl sifətin zinətə ehtiyacı yoxdur”*.

Bununla belə, mən ruhuma baxıram və bu incə detallar haqqında bilikdən əldə etdiyim faydaları görürəm. Və bu bilik mənə mənəvi axtarışlarımla pillələrini keçməkdə necə kömək etdi. Buna görə də, mənim başqalarına rəhbərlik etmək istəyim və ehtiraslı rəğbətim ruhumu bu bilikləri taleyi və Allahın iradəsi ilə Allahın lütfü ilə əldə etdiyim fürsəti əldə etməyən qardaşlarımla da bölüşməyə təşviq edir. Ürəkdən inanıram ki, bu vəziyyətdə mən insanların çoxunun evinə çevrilmiş, nəsil-dən-nəslə vərəmdən əziyyət çəkən yerlərə çevrilmiş bir çox təhlükəli xəstəliklər üçün sübut edilmiş dərmanlar təqdim edə biləcəyəm. Və ağciyər xəstəlik – rahatlıq və əmin-amanlıq yerlərindən fərqli olaraq yas və mərsiyə evlərinə.

Hər bir insanın ən təqdirəlayiq keyfiyyəti o zaman sübuta yetirilir ki, onun ailə üzvləri ilə münasibəti ən nümunəvi xarakter daşıyarsa və işlərini səmərəli idarə etməsi və gözəl əxlaqı sayəsində evi cənnətə çevrilir. Bunun ən böyük dəlili, qəlblərin ağrı və iztirabdan uzaq olduğu evlərdə görülür.

Kədər, inciklik, kin və qısqançılıqla nəticələnən faktor və səbəblərin heç yerdə olmadığı yerdə. Uca Allahın hikmətlə dolu kitabında belə buyrulur:

“Onlarla mehribanlıqla münasibət qurun”.

Bu hikmət kitabının əməli nümunəsi bizim baş və mövlamız, bütün aləmlərə rəhmət olan Həzrət Peyğəmbər (s) olmuşdur ki, buyurur:

Yəni sizin ən üstünüünüz, xeyir və bərəkətlə dolu olanınız evdəki rəftarında xeyir və bərəkəti əks etdirəninizdir. Həzrətlərinin məişət həyatının ağır, lakin incə məsuliyyətini yenidən öz üzərinə götürməsindən təxminən on beş il keçdi. Bu müddət ərzində bir dəfə də olsun onun evində məişət münaqişəsi alovunun alovlanmasına rast gəlinməyib. Deyə bilər ki, bu, ona görədir ki, onun ailəsinin qadınları çox vaxt zəif və biliksiz hesab olunurlar – bəlkə də heç vaxt onu narahat edəcək bir şey etməyiblər. Təcrübə və ümumi biliklər əyri xasiyyət və nadanlıq ucubətindən evdə qadınların və ər-arvadın arasında yaranan zərərli vəziyyətlərə dəlalət edir. Lakin, nə olsun ki, bu insanın sakit və saf qəlbi diqqətə layiqdir ki,

uzun müddətdir ki, həyatda heç bir ağrılı və ya xoşagəlməz vəziyyət heç vaxt cüzi də olsa təsirlənməyib.

Həzrətlərin Rəbbi, narahatçılıqla alovlanan bu dünyada dinclik, ləyaqət və rahatlıq içində yaşamağın mümkün olub-olmaması sual altına düşər. İlk növbədə islah edilməli olan və bütün daxili pozğunluqların kökü olan bir təhlükəli zəiflik var. Bu zəiflik nədir? Davamlı tənqid etmək və tez qıcıqlanmaq vərdəsidir. Bu qüsurlar cəhənnəm həyatı yaşadığı qənaətinə gəlmək olar ki, alçaq və dar qəlbli bir insanı xarakterizə edir. On ildir ki, yaxından və tənqidi gözlə müşahidə etdim və tam dərrakə ilə belə nəticəyə gəldim ki, Həzrətlərinin pak təbiəti bu baxımdan hər cür şeytani təsirdən hər cəhətdən azaddır. Özümü mühakimə edəndə və bir çoxlarına baxanda deyə bilərəm ki, çoxlarının rahatlığını və zövqünü pozan məhz bu etiraz, tənqid asanlıqla əsəbləşmək meylidir. Belə bir xasiyyətə malik olan hər bir fərd (və bu qüsurdan əziyyət çəkməyənlər azdır) bu yandırıcı alovun ani təsirini hiss edə bilər. Allaha və Onun yaratdıqlarına borclu olan haqlar üçün bundan daha dağıdıcı bir şey yoxdur. Nəhayət, dünyanı kin və qəm evinə çevirən insanın bu çox acı xasiyyətidir. Buna görə də Uca Allahın axirət həyatının əmin-amanlıq evi və ləzzət evi olduğunu təsbit etdiyi və onun gözəl sevinc və rahatlıqlarını indiki dünya ilə müqayisədə göstərdiyi Hikmət kitabında bunu belə ifadə etmişdir. Daha yaxşı seçilə bilməzdi:

“Biz onların sinələrindəki kin-küdurəti aradan qaldıracağıq ki, taxtlarda oturub bir-birinə baxan qardaşlar olsunlar”.

Bu o deməkdir ki, cənnətdə insanın köksündən düşmənçilik, kin və hər cür ixtilaf yaradan nəfs götürüləcək. Ona görə də indi bu pis xüsusiyyətlərdən təmiz olan hər bir fərddə bağlı belə nəticəyə gəlmək olar ki, onlar bu yer üzündə cənnətdə yaşayırlar.

Sevən Ər

Vəd edilmiş Məsihin evində çalışan, adi, təhsilsiz, sadə və sadə təbiətli, təəssüratdan uzaq, öz bilikləri və düşüncələrinin dərinliyi ilə bağlı heç bir yalan iddiası olmayan qadınlar yuxarıda qeyd olunan keyfiyyəti ən çox hiss edə bilirlər. Onlar Vəd edilmiş Məsihlərə heyretlə baxır və ətrafdakı dünyaya və öz sahələrində başqalarının ümumi təcrübəsinə və rəftarına şahid olduqdan sonra tez-tez təəccüblə deyirlər ki, mən də şahidəm: Özü belə buyurmuşdur: “Əxlaqsızlıqdan başqa, arvadlarınızın bütün digər nalayiqliklərinə və ədəbsiz davranışlarına səbirlə dözməlisiniz.” O, bir dəfə də demişdi: “Mən bir kişinin qadınla münaqişə vəziyyətində olmasını tamamilə utançverici hesab edirəm.

Allah bizi insan yaratdı və əslində bu, Onun bizə olan lütfünün tamamlanmasıdır. Bunun üçün borclu olduğumuz minnətdarlıq qadınlara mehribanlıqla və nəvazişlə yanaşmaqdır”.

Bir dəfə, müəyyən bir şəxsin kobud təbiətindən və təhqiramiz dilindən və arvadına qarşı sərt davranmasından bəhs edildi. Bunu eşidən Həzrətlərinin ürəyi sıxıldı və dedi: “Bu, bizim dostlarımıza yaraşmaz”.

Vəd edilmiş Məsihlər Amritsarda müavini Athamla mübahisə edərkən bir axşam mərhum Xan Məhəmməd şahın evində böyük bir toplantı oldu. Mübahisəni görmək üçün uzaqdan çoxlu dostlar gəlmişdi. Bir hadisəni nəql etmək istədiyim axşamlarla eyni gündə Vəd edilmiş Məsih tez-tez baş verdiyi kimi başı ağrıyırdı. Həzrətlərini görmək arzusunda olan fədailər səbirsizliklə gözlədikləri zaman o, tamaşaçılara xeyir-dua verdi.

Böyük məhəbbət və sədaqətlə Lahordan olan təqaüdçü Münşi Əbdülhəqq Sahib vəd edilmiş Məsihdən onun dərdi və xəstəliyi barədə soruşmağa başladı və dedi: “İşiniz çox çətin və sizə ağır öhdəliklər yüklənir. Fiziki sağlamlığınıza diqqət yetirməlisiniz. Hər gün sizin üçün güc verən xüsusi yemək hazırlanmalıdır”. Həzrətləri dedi: “Bəli, düz deyirsən. Mən bunu bir neçə dəfə qeyd etmişəm, amma xanımlar öz işləri ilə o qədər məşğul olurlar ki, bu cür şeylərə çox əhəmiyyət vermirlər”. Bunun üzərinə köhnə qardaşı və sədaqətli müsəlman olan yaxşı xasiyyətli və mehriban qəlbli Münşi Əbdül-Həqq Sahib, əvvəllər Maulvi Abdullah Qəznəvinin davamçısı dedi: “Həzrətləri, onlara sərt və heyranedicilik şəkildə göstəriş vermirsiniz. Mən öz növbəmdə yeməklərim üçün lazımı tədbirlərin görülməsini təmin edirəm. Mənim göstərişlərim heç vaxt diqqətdən kənar qalmır və bu xüsusi tənzimləmələrdə heç vaxt pozuntular yoxdur”. Mən bir tərəfdə oturmuşdum və o vaxt Münşi Sahibin bu şərtlərini eşitmək məni sevindirdi, çünki bu məqam mənim sevimli ustadımın xeyrinə idi. Vəd edilmiş Məsihə olan məhəbbətimə görə hətta mən də tez-tez öz-özümə düşünürdüm ki, onun üçün sadə yemək əvəzinə gözəl yemək hazırlanmalıdır. Mən hiss etdim ki, zehni qabiliyyətlərini sonsuz səylə işlədən bir insan üçün camaat mətbəxində verilən sadə yemək (ləngər xana) heç vaxt adekvat ola bilməz. Bu baxımdan mən Münşi Sahibin artıq tutduğum fikrin qəti tərəfdarı olduğumu gördüm və buna görə də düşünmədən danışdım. Əslində, o günlərdə ilahi məsələləri anlamaq üçün çoxlu təlim tələb olunurdu. Beləliklə, mən Abdulla Qəznəvinin yanında təlim keçmiş bu qoca və təcrübəli övliya insanın lehinə danışdım və dedim: “Həqiqətən, həzrətləri! Münşi Sahib düz deyir. Sizin müqəddəsiniz sərt olmalı və onun

göstərişlərinə əməl etməlidir”. Həzrətləri mənə tərəf döndü, gülümsədi və dedi: *“Dostlarımız belə davranışlardan çəkinməlidir”*.

Allah-taala yaxşı bilir ki, mən həssas bir insanam. O günlərdə mən şərəf və rüsvayçılığa çox stereotipik bir baxışa sahib idim və özümü yaxşı tanıyan və haqlı fikirlərə malik hesab edirdim. O məclisdə necə utandığımı bir Allah bilir. Qoca və təcrübəli, mehriban, müqəddəs insanın baxışını eşidəndə özümdən çox məyus oldum.

Qardaşlarım! Xalis niyyətlə etdiyim bu hadisəni izah edərkən məqsədim fitri olaraq pak xasiyyətə malik olan, başqalarının haqqını yerinə yetirən və uca elmlər müəllimi kimi gəlmiş insan arasındakı kəskin fərqi göstərməkdir. Daha əvvəl adı çəkilən əsəbi olmayan dostla bağlı olan hadisəni eşidən vəd edilmiş Məsih qadınlara qarşı xoş rəftar haqqında uzun-uzadı danışmağa davam etdi. Vəd edilmiş Məsih sözünün sonunda dedi: “Mənə gəlincə, bir dəfə arvadıma səsimi qaldırdım. O vaxt hiss etdim ki, bu normaldan daha yüksək səsım kədər hissi ilə qarışıb. Heç bir incidici və ya sərt söz deməsəm də, sonradan çox uzun müddət davamlı olaraq Allahdan bağışlanma dilədim. Mən çox təvazökarlıqla könüllü Namazlar qıldım və sədəqə də verdim; çünki mən hiss etdim ki, həyat yoldaşıma göstərdiyim sərtlik Uca Allaha itaətimdəki bəzi şüursuz zəiflikdən irəli gəlir”.

Bu sözləri eşidəndə və öz halım, anlayışım və hərəkətlərim üzərində düşünəndə elə bir utanc və peşmanlıq hiss etdim ki, bunu ancaq Allah bilər. O an bu sözlər ruhuma dəmir dirək kimi nüfuz etdi. Anladım ki, belə fəvqəladə fəzilət, Allah qorxusu və salehliyin ən mürəkkəb cəhətlərinə diqqət adı bir insanda ola bilməz. Digər tərəfdən, mən və mənim kimi yüzlərlə insan İslam dininin və Peyğəmbərin (s) sünnəsinin ardıcılıqları olmağımızla fəxr edirik. Nə qəsdən təkəbbür göstərmədiyimizə, nə də ki, Allahın qoyduğu hədləri aşanların təkəbbürünə şübhə olmadığı halda, biz niyə bu mənəvi güc və kəskin mənada məhrumuq və ya başqa xəstəliklər üzündən zəifik? Biz hiss edirik ki, bəxtimizin və salehliyimizin zirvəsi yalnız əsas günahlardan və pis əməllərdən çəkinməkdədir; ən aşkar günahlar istisna olmaqla, biz günahın daha incə, daha diskret formalarına diqqət yetirmirik. Halbuki belə bir şərt ancaq teleskopik baxışla, tam imanla, tam bəsirətlə, tam salehliklə, Əsra-səlam olsun, Zamanın İmamı Həzrətlərinə (ə) nəşib olunmaqla inkişaf edə bilər. O anda dilim və ürəyim bir ağızdan danışdı və qəbul etdi ki, əzəmətli arqumentlər hətta Vəd edilmiş Məsihin Allah tərəfindən olduğunu sübut edən və ondan daha parlaq olan minlərlə Günəş varlığını itirmiş, fəvqəladə salehliyə və Allah qorxusuna malik olan bu yeganə xüsusiyyət onun həqiqətini təsdiq etməyə kifayət edirdi.

Zərif Təvazökar Adam

Bir çox təlim keçmiş və nizam-intizamlı zahidlər, dilləri əbədi olaraq dünyadan və onun bütün nemətlərindən nifrət edən və alovlu bir ehtiras ifadə edən beytləri təkrarlamaqla məşğul olan bir çox dindarlar, böyük izləyiciləri olduğunu iddia edən bir çoxları və bir çox ənənəvi alimlər müşahidə edilmişdir. İnsanların hüzurunda olduqları zaman şəxsi otaqlarından kənarında, zərif pişiklər kimi oturlar. Bir müddət sonra başlarını qaldıracaqlar, dərindən nəfəs alacaqlar və sonra ayıq bir nəfəs verəcəklər. Pərəstişkarları onların danışdıqlarını eşitməyə can atsalar da, hətta fürsət tələb etsə belə, “müqəddəs” dillərini nitqlə çirkləndirmirlər. Bununla belə, öz evlərində onlar əxlaqsız canavar və bəbirlərdir.

Hindistanda 100.000-dən çox izləyicisi olan məşhur və tanınmış bir asket var. O, Allaha böyük yaxınlığa malik olduğunu iddia edir. Onun ən yaxın ailə üzvlərindən olan xoş xasiyyətli bir qadına Vəd edilmiş Məsihin ailəsi ilə vaxt keçirmək imkanı verildi. O, həzrətlərinin mələk kimi evdə necə yaşayacağını, heç kəsi necə tənqid etməyəcəyini və lağa qoymayacağını və daha yüksək bir göstərişlərə tabe olan kimi istəkləri necə yerinə yetirəcəyini müşahidə edirdi. Onun bu cür davranışına şahid olanda heyrətinin həddi-hüdudu yox idi və dəfələrlə heyrətlə demişdir: “Onun əzəməti, Şah Sahibimizin vəziyyəti buna tamamilə ziddir. O, çöldən şəxsi otağına gələndə gurultu yaranır. O, müəyyən bir uşağa nəzər sala bilər və ya hansısa xidmətçi xanımdan narazı qala bilər və ya başqa bir uşağı döyə bilər. Yeməyində duzun çox və ya az olması, niyə bura filan qabın qoyulması, niyə başqa bir əşyanın qoyulması barədə həyat yoldaşı ilə mübahisə edəcək. Arvadına onun necə axmaq, xasiyyətsiz və mədəniyyətsiz qadın olduğunu söyləyəcək. Əgər nə vaxtsa yemək onun tələbkar standartlarına və istəklərinə uyğun gəlmirsə, o, qabağındakı qabı şiddətlə divara atacaq. Bir sözlə, mərsiyələr bütün evdə rezonans doğurur.

Qadınlar ağlayır, fəryad edir, Allaha yalvarırlar ki, Şah Sahib evdən kənarında qalsın və onun hüzurunda başqalarına xeyir-dua versin. Baxışları aşağı salmaq, bağışlamaq və başqalarının qüsurlarına göz yummaq kimi incə detallar çox uzun və təfərrüatlı bir mövzudur.

Bir qrup qadının yanından hər gün keçə bilər, amma heç birinə baxmaz. Onun baxışları həmişəlik yerdə qalır. O, nə gözəl dincəlməyə, qəlb rahatlığına, fəvqəladə ləyaqətə və dözümlülüyünə malikdir.

Lütf və Sülh Okeanı

Nə qədər gurultu olursa olsun, Həqiqətən də, bu cür narahatçılıq, adətən, insanların qəlbini küləyə atılan saman kimi aparıb onları gurultuya və ya səs-küy mənbəyinə doğru çəkər. Lakin, Həzrətləri üçün belə bir səs-küy onu narahat etmir. Məhz bu haldır ki, dərrakəli insanlar üçün həvəslə arzulanır və axtaran minlərlə səy göstərir, göz yaşları içində Allaha yalvarır. Mən bir çox bacarıqlı müəlliflərin və təcrübəli yazıçıların bir otaqda düşünərkən və ya yazarkən oturduğunu eşitmişəm və müşahidə etmişəm və əgər bir quş otağa giribsə, onlar o qədər həyəcanlanır və ağırlaşır ki, onların düşüncə qatırı və yazıda istiqaməti tamamilə itirilir. Onlar quşu öldürmək üçün şirə və ya çitaya hücum etdiyi kimi və ya düşmənlərin ən qıcıqlandırıcısına hücum edəcək qədər şiddətlə atılacaqlar.

Sufi Sahib və ya Qazi Sahib kimi tanınan möhtərəm bir insan var və onun ardıcılarının onun haqqında dedikləri ən mühüm şey onun kövrək təbiətli olması və asanlıqla qəzəblənməsidir. Kim onunla qısa bir müddət də olsa otursa, narahat olar. Başqalarının yükü altında olduğunu özü deyir.

Bundan əvvəl mən özüm onunla görüşməyə getdim və onunla oturduğum vaxtdan bəlkə də on dəqiqədən çox olmamışdı ki, o mənə dedi: “Sənə kömək edə biləcəyim başqa bir şey varmı?” Şübhə yoxdur ki, sakit qəlbə, yüksək ləyaqətə və dözümlüyə malik olan şəxs iksir sahibidir. Övliyaları fərqləndirən də məhz bu xüsusiyyətdir. Mən Həzrətlərini ən incə və mürəkkəb ekspozisiyaları, hətta bəzən ərəb dilindəki misilsiz, ən ifadəli kitablarını səs-küy içində yazmaqla məşğul olanda müşahidə etmişəm.

Nə qədər səs-küy olsa da, Həzrətləri yazmağa davam edəcək və öz işinə elə qarışacaq ki, sanki o, təklikdə oturmuşdu. Onun ərəb, urdu və fars dillərindəki misilsiz və möhtəşəm kitablarının hamısı belə şəraitdə yazılmışdır.

Bir dəfə mən Vəd edilmiş Məsihlərdən soruşdum: “Belə səs-küydə O Həzrəti yazmaqda və ya düşünməkdə ən kiçik narahatlıq hiss etmirmi?” O, gülümsədi və dedi: “Mən onları eşitmirəm, bu məni niyə və hansı narahatlığa səbəb ola bilər?”

Allahın dəstəyinə iman

Bir dəfə, Miyan Mahmud dörd yaşında olarkən, Həzrətləri içəridə oturub yazı yazırdı

Miyan Mahmud bir qrup uşağın müşayiəti ilə kibrit qutusu ilə gəldi. Əvvəlcə bir müddət uşaqlar kimi bir-biri ilə oynayıb mübahisə etdilər, sonra Miyan Mahmud istədiyini etdi və otaqdakı yazılı əlyazmaları yandırdı. Bu onu əyləndirdi və o, sevincdən əl çalmağa başladı; bütün bu müddət ərzində həzrətləri yazıya dalmışdı və nə edildiyini görmək üçün başını belə qaldırmırdı. Heç bir iş görülməzdən əvvəl, yanğın səngidikcə, bu qiymətli əlyazmalar kül yığınınə çevrildi. Daha sonra uşaqları başqa cür əyləncəyə cəlb etdilər və onlar öz yoluna davam etdilər. Məhz sonradan Zati-aliləri kontekst üçün əvvəllər yazılmış səhifələrinə müraciət etmək zərurətini hiss etdikdə məsələ aydın oldu. Vəd edilmiş Məsih bir uşaqdan soruşdu, lakin o susdu, sonra qorxusundan heç bir sözü olmayan başqa bir uşaqdan soruşdu. Nəhayət, bir uşaq danışdı dedi: “Miyan Sahib kağızları yandırır”. Evdəkilərin hamısı bundan sonra nə olacağından qorxurdu. Reallıqda vəziyyətin ağırlığına görə onların hamısı təşviş içində idi və dəhşətli nəticə və xoşagəlməz vəziyyət gözləyirdilər – və şübhəsiz ki, belə də olmalı idi. Bununla belə, Həzrətləri gülümsəyərək dedi: “Gözəldir”.

Uca Allahın böyük hikməti olmalıdır. İndi Uca Allah mənə daha gözəl bir izahat vermək istəyir.” Bu vəziyyətdə də tənqidi təhlilə meyilli olanlar bundan ötrü keçməməlidir

Hadisəni başqalarının yolu ilə müqayisə etmədən. Eynilə, başqa bir dəfə də belə oldu

Həzrətləri “Ət-Təbliğ”i yazan günlərdə Mövlavi Nurəddin Sahib onu görməyə gəldi.

Vəd edilmiş Məsih. Həzrətləri iki səhifəlik çox mühüm bir ekspozisiya qələmə almışdı və o, Uca Tanrının onun yazısına lütf etdiyi bəlağət və bədii sözlərə görə qürur hissi keçirirdi. Mətn fars dilinə tərcümə olunmaq üçün mənə verilməli idi, lakin buna diqqət yetirilmədi. Vəd edilmiş Məsih vərəqləri onun cibinə qoydu və gəzintiyyə çıxdı. Maulvi Sahib və bir çox başqaları da Vəd edilmiş Məsihləri müşayiət etdilər. Geri qayıdarkən, biz qayıtmamışdan əvvəl, Həzrətləri sənədləri Maulvi Sahibə verdi ki, onları oxusun və sonra mənə təvazökar özümə versin. Yolda Maulvi Sahib təsadüfən bu sənədləri yerə atdı və məskənimizə qayıtdıqdan sonra yerə oturdu. Həzrətləri, adəti üzrə, şəxsi mənzillərinə getdilər. Mən kiməsə qeyd etdim ki, bu gün Həzrətləri heç bir səhifə mətn göndərməyib; katib mənə arxamdadır və mən hələ müvafiq mətni tərcümə etməliyəm. Mən Maulvi Sahibi

görəndə onun üzü ağarmışdı. Maulvi Sahib həddən artıq narahatlıqla insanları addımlarımıza atdı və dedi: “Tələsin, ayağa qalxın, kağızlar yol boyu harasa düşdü”. Maulvi Sahib hədsiz dərəcədə qəzəbləndi və narahat oldu. Öz-özünə fikirləşdi ki, nə alçalıcı nəzarətdir; Həzrətləri mənim haqqımda nə düşünəcək və mən nə qədər məsuliyyətsizəm.

Bu barədə o, normal, şən üz və mülayim təbəssümlə çıxdı və bunun əvəzinə bağışlanma istədi və dedi:

“Maulvi Sahib, sən kağızın itirilməsinə görə belə kədərlənmişən. Təəssüf edirəm ki, siz bu kağızların axtarışında belə mübarizə və zəhmət çəkmişiniz. Allah-taalanın mənə daha yaxşısını nəsib edəcəyinə inanıram”.

Qardaşlar! Bütün bunların kökündə Canlı, Qüdrətli Tanrının varlığına möhkəm inam dayanır. Məhz bu inanc insanın qabiliyyətlərinə üfürərək onları canlandırır, onları quruyub məhv olmaqdan xilas edir ki, bu da sonda dünyapərəstləri çox vaxt bir çox rüsvayçı hərəkətlərə məcbur edir.

Xəstəlikdə möhkəmlik

Bir dəfə Vəd edilmiş Məsihin şiddətli başı ağrıyırdı və mən də onunla birlikdə içəridə oturmuşdum. Yaxınlıqda həddindən artıq səs-küy və narahatlıq var idi. Mən dedim: “Müqəddəslərim, bu səs-küy sizə ağrı vermir, elə deyilmi?” Vəd edilmiş Məsih dedi:

“Bəli, onlar sakitləşdikdə mənə rahatlıq verir.” Dedim: “Nə üçün həzrətləri onlara göstəriş vermir?” Həzrəti həzrət buyurdu: “Sən onlara yumşaq bir şəkildə de; Onlara nəsə deməyə ürəyim çatmır”. Ən şiddətli xəstəliklərdə belə kiçik bir otaqda tək qalacaq və orada o qədər səssiz qalacaq ki, adam rahat yatdığını düşünəcək. Ona əhəmiyyət vermədiyinə, su təklif etmədiyinə, digər ehtiyaclarını qarşılamadığına görə heç kimə şikayət etməz. Mən görmüşəm ki, kimsə xəstələnəndə ona baxanlar, xəstənin xasiyyətindən, əsəbiliyindən və hər xırda şeydən narazılığından Allaha sığınırırlar. Xəstə olan kəs insanları məyus halda təhqir edər, başqalarına qəzəblə baxar və arvadı isə ancaq bədbəxtliklə vurular. Yazıq xanım nə gündüz rahatlıq tapa bilir, nə də gecə. Əgər yorğunluqdan bir anlıq gözlərini yuma bilsə, Rəbb rəhmət eləsin – bəzi kişilər hay-küy salacaq. Çarəsiz xanım tamamilə çaşqın olacaq; tükənəcək.

Bu xəstənin qəzəbinin ürəyini partlada biləcəyindən narahat idi. Beləliklə, xəstələrdən bəzilərinin xəstələndikləri zaman Allahdan qorunmalarını dilədiyimiz

haldır ki, o, bu cür əməllərdən xəbərsizdir. Bunun əksinə olaraq özümü müşahidə etmişəm və başqalarından da eşitmişəm.

Necə ki, həzrətlərinin mübarək xasiyyəti sakit qalır və o, sağlamlıq vəziyyətində olanda heç kimə ağrı vermir, o, xəstə olanda da eyni rahatlıq vəziyyəti qalır. Xəstəliyindən sağaldıqda, onun şən və gülürüz siması bir anda yenidən üzə çıxır, məhəbbət sözləri geri qayıdır. Bir çox hallarda vəd edilmiş Məsihlər uzun sürən və şiddətli baş ağrısından sağaldıqdan dərhal sonra gəlmək imkanım oldu. Gözlərini açanda təbəssümlə üzümə baxıb deyirdi: “Allahın lütfü ilə indi özümü daha yaxşı hiss edirəm”. Və mən vəd edilmiş Məsihə baxanda onun üzündəki ifadədən və nurdan, səsindəki sevinc və şənlikdən görünürdü ki, sanki o, ən möhtəşəm bağçalarda gəzintidən qayıtmışdı. Qəlbinə rahatlıq və ləzzət bəxş edir. Başlanğıcda bu cür təcrübələr məni son dərəcə heyrləndirərdi. Çünki mən mətanət və kişi ruhuna iddialı olan bir çox başqa müqəddəs adamlar görmüşdüm, lakin onlar xəstələndə yeni libas geyinirdilər. Xəstəlikləri keçəndən sonra da Allah rəhmət eləsin, necə əsəbi qalacaqlarını müşahidə etmişdim.

İstər ailəsi, istər arvadı, istər övladı, hətta dost-tanışı olsun, hamı uzaqdan təvazökar yad adamlara “Ehtiyatlı ol, qara ilan yatır, uzaq dur” deyəcək bir jest edər. Məsələn burasındadır ki, yalnız belə insanlar xəstəlik zamanında ağrıllarını, düşüncələrini, imanlarını qoruyub saxlaya bilirlər ki, onlar sağlamlıq vəziyyətində ikən balanslı əxlaqa malik olurlar. Sağlam ikən hirslənənlərin çoxunun tam dəliyə çevrildiyi və qalib gəldiyi müşahidə edilmişdir

Əslində, xəstəlik hər bir insanın imanını, ilahi idrakını və səbrini qiymətləndirmək üçün çox təsirli bir meyardır. İnsan sərxoş vəziyyətdə ixtiyarsız danışanda və ya yuxuda mızıldananda, hətta gördüyü yuxular da – bunların hamısı insanın əsl mənzərəsini açır. Beləliklə, eyni şəkildə, xəstəlik də möminlə kafir arasında hökm vermək üçün məhək daşdır; cəsur və qorxaq arasında. Ən xoşbəxt o kəsdir ki, öz ehtiraslarının və alçaq nəfsin istəklərinin cilovunu onların əlindən qaçırmayıdır.

Qardaşlarım! Ölüm qaçılmaz olduğundan və xəstəliklər də qaçılmaz olduğundan, xasiyyətinizdə sülh və əmin-amanlıq yaratmağa çalışın. Hər bir müsəlman İslama möhkəm bağlı olaraq sonunu əldə etmək istəyir və bu, ümid və qorxu arasında dayanan bir şeydir. Bu, yalnız o zaman mümkün ola bilər ki, biz sağlamlıq vəziyyətində sarsılmaz möhkəmlik, güc, qətiyyət və dinclik aşılamağa çalışaq. Yoxsa, insanın hissələrini çaşdıran, əqidə və düşüncələrini sarsıdan o qorxulu saatda öz gücünü və əmin-amanlığını saxlamaq çətinidir. Uca Allah buyurur:

Allah möminləri həm dünyada, həm də axirətdə möhkəm sözlə qüvvətləndirir.

O, bütün bəlaları və pislilikləri ilə bu dünyanın odundan zərrə qədər də təsirlənməyən eyni insandır, doğrudan da, o kamil insandır. O, cəhənnəm atəşinin ona müraciət edəcəyi mömindir ki, ey mömin, keç, çünki sən ilahi nurun qarşısında mənim atəşim heç bir şey deyil. Ey Allahın seçilmişisi, indiki insanların saatları kimi hər iki cibində cənnəti daşıyan, şübhəsiz ki, Allahdansa. Həqiqətən, sən bu murdar dünyadan deyilsən. Çünki belə olmasaydı, dünya sənə çiyinə başqa necə sınaq və müsibət dağları qoya bilərdi, amma onlar günəşin parlaq şüaları ilə deşilən buludların yoxa çıxması kimi, bütünlüklə səndən uzaqlaşır. Yüz minlərlə insan arasında nadir ürək, fəvqəladə sakitlik və soyuqqanlılıq və sizə xeyir-dua verən dinc ürək ona görədir ki, siz bu dünyadan deyil, cənnətdən olan biri kimi açıq-aşkar tanınasınız. Bu dünyanın insanları səni tanımayıb. Etməli olduqları şey Səni izzətləndirmək və sənə Allahın vəd edilmiş naibi, Peyğəmbərlərin möhürü, Allahın salavatı və salamı olsun onun qulu və İslamı dirçəltmək olduğunu qəbul etmək üçün qəlblərində yer vermək idi.

Səxavət dağı

İndi başqalarının eyblərini görməməzlikdən gəlmək və lütfkarlığa gəlincə, Vəd edilmiş Məsihin necə hekayəsini danışım? Bir dəfə bir qadın vəd edilmiş Məsihin evindən düyü oğurladı. Oğru onların ürəyində öz hərəkətlərinin günahını bilir və buna görə də duruşlarında narahatçılıq və ora-bura baxma tərzi fərqlidir. Bir şəxs onu görüb, sonra tutub. Böyük bir hay-küy yaranıb. O, qoltuğunun altında təxminən 15 kiloqram çəkisi olan bir kisə düyü ilə tutulub. Hər tərəfdən insanlar onu danlayıblar. Həzrətləri təsadüfən nədənsə yanından keçib nə baş verdiyini

soruşub. Vəd edilmiş Məsih (ə) buyurdu: “O, möhtacdır, ona düyü ver və onu rüsvay etmə. Uca Allaha tabe olun ki, O, bəndələrinin eyiblərini örtsün.”

Vəd edilmiş Məsihlər heç vaxt sizin filan-filan hərəkətlərinizin yersiz olduğunu söyləməklə heç kimi məsuliyyətə cəlb etməz; bu axmaq cəfəngiyyatın mənası nədir. Evdəki hər kəs Vəd edilmiş Məsihin əzəmətinə heyran qalır. Hər bir qadın və uşaq Həzrətlərinin cəzalandıran biri olmadığını tam əminliklə bildiyi halda, onların qəlbləri ehtiram hissi ilə doludur və şiddətli cəza verəndən qorxduğu kimi Ondən qorxurlar. Sevgi və rəğbətlə qarışan bu qorxu bir şeydir ki, bunu çox sadə desək, nə dünyəvi terminlərlə ifadə edə bilərəm, nə də dünyəvi bir insana izah edə bilərəm. Bu hissi ancaq Allah-Təala ilə əlaqəsi olan mömin anlaya bilər. Bir tərəfdən də Allahdan olan izzət, əzəmət, qorxu elə təsvir edilmişdir ki, onu düşünmək insanın belini qırır, cavanlar qocalır. Lakin buna baxmayaraq, Allah aşiqləri körpə uşaq anasının sinəsinə çəkilmiş kimi ona tərəf tələsirlər. İnsanlar təbiətə qorxulu şeylərdən qaçır, bəs nə üçün ruhlər heç bir qayğı olmadan atəşi və okeanları keçir və Allahla görüşməyə ehtirasla can atırlar. Yer üzündə Uca Allahın təcəlliləri və nümayəndələri kimi görünənlərin heyranlığı və əzəməti intiqam və qəzəbi zorla qəlblərə hakim kəsilən şəxsə və ya maqnit gücü ilə şüursuz kiçik canlılara çevirən qorxunc, zəhərli ilana bənzədilməz. Bu həqiqətə baxmayaraq, onların dözümlülük və təvazökarlıqları, şübhəsiz ki, xalqın gözüne düşən və ürəyinin nifrət etdiyi pis xasiyyətli, həyasız bir insana bənzədilə bilməz. Onlardan qorxmaq sevgi və şəfqətlə, onlara olan məhəbbət isə hörmət və əzəmət hissi ilə qarışmışdır. Məhz bu səbəbdən təqva, paklıq, iffət, salehlik və Allahın əmrlərinə bağlılıq onların kölgəsində rahatlıq tapır; Şeytan və onun övladlarına belə yerlərə daxil olmaq qadağan edilmişdir. Əks halda, onların həyatlarında və evlərində belə bir nizamın qorunub saxlanması üçün heç bir tənqid, heç bir təhdid olmadan məişət qarşılıqlı əlaqəsinin ən gözəl, ən təqdirəlayiq nümunələrini – təqlid etməyə layiq nümunələri təqdim etmək mümkün ola bilərmi? Cəza? Özünü idarə edə bilməyən, əslində isə daim yanan bir ocaq içində olan qızğın bir insan tez etiraz edər və sözlərini qeyri-mümkün hesab edərək qəbul etməz. Çünki onların gözündə görünən heyranlıqlarını, hörmət və izzətlərini qoruyub saxlamaq üçün şir kimi şiddətli, çita kimi dayaqlı olmaları və kirpi kimi tüklərini dik tutmaları lazımdır. Lakin bu fikirdə olan kəs büdrəmiş və pis batini onu aldatmışdır. Kaş biləydi ki, sürüsünün ondan xoşu gəlmir və bu canavar kimi çoban onlara baxmadığından razı qalarlar. Vəd edilmiş Məsihlər heç vaxt evdəki xərclərin hesabını tələb etmirlər. Ondən tələb olunan məbləğin tam xərclənib-sərf edilmədiyini, hara xərcləndiyini, yaxud filan halda ondan bu qədər böyük məbləğin alındığını, filankəs əşyanın alındığını soruşmayacaq. Allah-Taala vəd

edilmiş Məsihə o qədər açıq ürək və geniş sinə bəxş etmişdir ki, o, belə işlərlə məşğul olmur; bu cür materialist işlərlə məşğul olmağın onun həyatında heç bir yeri yoxdur. Mən qəbul edə bilərəm ki, Allahı özünün zəif nəfsi olan materialist bir insan belə bir əməli qəbul edə bilməz və onların bunu etmək istəyi də yoxdur. Əgər belə bir şəxs məcburi səylə bu cür davranışı mənimsəyə bilsə, az qala bütün işləri tamamilə alt-üst olacaq və məhv olacaq. Lakin Canlı və Qüdrətli Allaha iman gətirənlərin sözləri və əməlləri qeyri-adidir.

Həqiqətdə, Allahın adamlarının xırda işlərə və hesab kitablarına aid qayğıları ilə nə əlaqəsi var? Bu cür qayğılar bu dünyanın itlərinin boynuna, sanki, pis əməllərinin bədbəxtliyindən və salehlikdən məhrum olmasından dolayı bağlanmışdır.

Allaha sarsılmaz Etibar

Bir gün həzrətləri buyurdular: “Əgər insanlar salehlik sahibi olsaydılar, quşlar evlərindən ac qarınla çıxıb qarınları doyaraq qayıdardılar?”.

İnsan övladlarını davamlı nəfəs alan itlərə çevirən yanğın var. İçəridən gələn bir alov onları yeyir. Allahın vədlərinə tamamilə inanmamaq və güvənməmək və öz qabiliyyətlərini ümid və qorxularının mərkəzi hesab etməkdir. Təbiidir ki, belə insanlar heç vaxt sülhə nail ola bilmirlər. Bu gün materialistlərin nəzərində bu ifadələr istehza doğurur. Bu faktları dilə gətirənləri açıq və asanlıqla yarı dəli və axmaq adlandırırlar. Lakin onlar burada qeyd olunan ruhani elmdən xəbərsizdirlər. İnsanın nəfsinə ibadət etmək, Allaha ibadət etmək üçün lazım olan qabiliyyət və hissləri məhv etmişdir. Bir sözlə, ilkin fikrimə qayıdaraq, Həzrətləri hər kəsə güvənir və onları heç şübhəsiz doğruçu hesab edir.

Nəzakət və Xeyirxahlıq

Ən dəhşətli vəziyyətdə və iyrenc vəziyyətdə olsa belə, kiminsə tez mühakimə edə biləcəyi və bu dünyanın təcrübəli insanların onu tez aradan qaldıra biləcəyi qadın – danışmazdan əvvəl qulaqlarını bağlamağa və ya gözlərini və burunlarını örtməyə üstünlük verir. Vəd edilmiş Məsihlər danışdıqca onları sakit və diqqətlə dinləyəcəklər, sanki bülbül nəğmələrin ən şirinini cingildəyir və ya tutuquşu səlis

danışır, kiminsə sözlərini maraqlı təqlid edir. Bir insanın sözləri nə qədər mənasız olsa da, Vəd edilmiş Məsihlər ən zərrə qədər də cəfəngiyyat danışdıqlarını və daha çox qulaq asmağın tamamilə vaxt itkisi olduğunu təlqin etməyəcək və baş vermiş hekayəni rədd etməyəcəklər.

Başqalarına güvən

O, məişət əşyaları alan qadın işçilərdən aldıkları və xərclədiklərinin təfərrüatlarını soruşmayacaq. Sonra onlara verilən puldan nə qaytardırsa, vəd edilmiş Məsih gözləri bağlı olaraq onun cibinə qoyacaq. Vəd edilmiş Məsihlərin evində geridə qalmış kastalara mənsub olan müxtəlif alçaq düşüncəli və alçaq xasiyyətli gənclər işləyirlər. Onlara məişət əşyaları almaq üçün külli miqdarda pul verilir; onlar lazımi malları almaq üçün saysız-hesabsız Lahora getdilər, lakin vəd edilmiş Məsihlər heç vaxt onlardan hesab çəkmədilər, heç vaxt onlarla sərt davranmadılar, heç vaxt sorğu-sual etmədilər. Allah bu adamın hansı qəlbə malik olduğunu bilir. Həqiqətən, bu cür pak qəlblərin daha dərin mahiyyətini dərk edən yalnız Allahdır, çünki onları Öz müdrikliyi və iradəsi ilə yaradan Odur. Həqiqətən, O, buyurduğu zaman:

“Allah Öz risalətini harada yerləşdirməyi daha yaxşı bilir”.

Dərindən düşündüm, araşdırdım, diqqətlə izlədim, diqqətlə dinlədim və bu səhnəyə əsir bir tənqidçinin qəlbi və ağılı ilə tamaşaçı oldum və etiraf etməliyəm ki, hər dəfə gözüm və qulağım yalnız imanımı artıracaq şeylərə rast gəldi. Bu qədər uzun müddət ərzində mən bir dəfə də olsun içəridən dava-dalaşın, yaxud Vəd edilmiş Məsihin pul və alış-veriş məsələlərində izahat tələb edən səsələrini eşitməmişəm. Allah müqəddəsdir! O necə də rahat qəlb və necə də pak bir xasiyyətdir ki, Şeytan onda heç vaxt pis düşüncələr üçün məskən tikməyə qadir deyildir. Və o, necə də təqdirəlayiq, səmavi bir qəlbə sahibdir ki, o, belə bir sakitliklə mübarəkdir; heç bir itki və ya zərər ona qalib gələ bilməz. Açıq-aşkardır ki, əgər başqalarına göz yummaq və insanlara belə etibar etmək ictimai ünsiyyət və axirət miqyasında xırdalıq idisə; başqa sözlə desək, əgər bu xüsusiyyətlər dünya quruluşuna ziyan vursa və Allah yanında bəyənilməsəydi, Allah belə bur şeyi buyurmazdı və cəmiyyətə ötürülməzdi.

Bağışlayan Ürək

Bəzi hallarda Vəd edilmiş Məsihlər onun üçün müəyyən bir yemək hazırlanmasını istəyə bilər və o bunu etdikdə, fiziki zəiflik və ya xəstəlik səbəbindən yeməyin

dərhal hazırlanması vacibdir. Bəzən Vəd edilmiş Məsihlər yemək yeməyəcək və onun yeməyinin hazırlanmasını gözləyəcəklər. Yazmaqdan və ya ibadətdən bir an tapanda yenə də yeməli olduğunu xatırlayacaq və yeməyinin tezliklə gələcəyini düşünərək gözləyəcək. Nəhayət, həmin yeməyin vaxtı keçir və nahar vaxtı çatır, ancaq hələ hazır deyil.

Ancaq mülayim şəkildə soruşacaq və ona işçilərin unuduqları bəhanə verildikdə o, ancaq gülümsəyib geri qayıdacaq. Təvazökar qulluqçular və evdə işləyən qadınlar ürəklərinin istədiyini bişirir və yeyirlər və onlara elə bir nəzarət imkanı verilmişdir ki, adam evin və içindəki hər şeyin onlara məxsus olduğunu düşünər. Lakin nə vaxtsa unutsalar və ya etinasızlıq etsələr, Vəd edilmiş Məsih onları hesaba çəkməz. O, yumşaq sözlərlə belə deməyəcək ki, bura baxın, niyə diqqətsizlik; Allahdan qorxmalısınız. Məhz bu cür hallar məxluqatın Əmiri olan Peyğəmbərimizin (sallallahu aleyhi və səlləm) “Mən Rəbbimdən yeyib-içirəm” dediyi sözlərinin doğru olduğuna əminliklə inandırır. Həzrətləri İmamımız da buyurur:

“Allah mənim yanımdadır və buna uyğundur

Onun vəhyi ilə mən həyatımı sərf edirəm;

Mesajı çatdıran Odur, ona görə də ruhumu tərbiyə edirəm”.

Əslində, bu həqiqət olmasaydı, kim bu yükü daşımağa gücü çata bilərdi? Bu cür fəvqəladə təbiətə malik olan şəxslərdən başqa, belə şəraitdə kifayətlənmək üçün lazım olan mətanət və qətiyyətə başqa kim sahib ola bilər?

Sülh və razılıq

Yadımdadır ki, bir dəfə Həzrətləri yazmaqla məşğul idi ki, bir qulluqçu ona yeməyi gətirdi. O, yeməyi Həzrətlərinin hüzuruna qoydu və onun yeməyinin hazır olduğunu bildirdi. Vəd edilmiş Məsih dedi: “Möhtəşəm, özümü ac hiss edirdim və az qalırdım ki, çağırım. Xidmətçi getdi və Vəd edilmiş Məsihlər yenidən onun yazılarına hopdular. Bir it gəldi, qabağa oturdu və yeməyi tam sərbəstliklə yedi; qab-qacaqları çox yaxşı təmizlədi, sonra heç bir qayğı göstərmədən ayağa qalxdı və ləyaqətli yerişlə getdi. Allah müqəddəsdir! Hətta bu heyvanlara anlayış hissi verilmişdir. İt əhliləşdirilməsə də, öyrədilməsə də, ancaq Allah bilir ki, o, bu müqəddəs insanın zərərsiz və xeyirxah olduğunu, hətta qarışqaya belə pislik

etməyəcəyini dəqiq necə başa düşdüyünü – və onun əminliyi haqlı olduğunu bilir; hardan biləydi ki, bu adam heç vaxt düşməninə vurmaq üçün əl qaldırmayıb. Belə ki, bir müddət sonra Zöhr namazına azan oxunduqdan sonra vəd edilmiş Məsih onun yemək yeməli olduğunu xatırladı və bunun üzərinə xidmətçini çağırdı. Xidmətçi tələsik gəlib dedi: “Nə vaxtdır ki, yeməyinizi qarşınıza qoymuşam və sizə də məlumat vermişəm”. Həzrətləri gülümsədi və dedi: “Yaxşı, mən axşam yeməyi yeyəcəyəm”.

Möhtəşəm Müəllim

Vəd edilmiş Məsihin dözümlülüyünü, təlim tərzini və mənəvi gücünü göstərən bir hadisəni xatırladım.

Təxminən iki il əvvəl, müəyyən yaşda adət olduğu kimi və bilik çatışmazlığı səbəbindən evdəki bəzi qadınlar nağıl danışmaq və dinləmək zövqü inkişaf etdirirdi. Zərərsiz, məsum nağıllar və ürəkləri şad edən ləyaqətli hekayələr gecənin gec saatlarına qədər danışılırdı. Bu tezliklə bir vərdiş halına gəldi və hər kəs bu hekayələrə elə qarışdı ki, sanki çox mənalı müzakirələr idi. Həzrətləri bundan xəbər tutanda onların heç birinə birbaşa heç nə demədi. Bir axşam hamını toplayıb dedi: “Bu gün gəl, sənə bir hekayə danışacağam”. Sonra Vəd edilmiş Məsihlər onlara həqiqətdən, Allah qorxusundan danışdılar və onlara başqa əvəzolunmaz dərslər verdilər. Sanki əvvəllər bütün qadınlar yatmışdı, indi oyanmışdılar. Onların hamısı tövbə etdi və açıq-aşkar səhv etdiklərini bildirdilər. Bundan sonra onların əvvəllər bir-birinə bağladıkları bütün nağıllar uzaq bir yuxu kimi yaddaşlardan silindi. Belə bir vəziyyətdə sərt bir islahatçının göstərəcəyi hərəkətdən və atacağı boş, faydasız addımlardan xəbərsiz olan. Pis xasiyyətli, təhqiramiz adam cəzanın gücü ilə insanları dəyişməyə müvəffəq olmuş kimi görünə bilər, lakin bu cür əməli ilə evini cənnətə çevirə bilməz. Həzrətlərinin həyatı və xasiyyəti belə insanlar üçün nümunədir.

Ər və Arvad Həqiqətən Bir-birinə Sadiqlər

Həzrətlərinin möhtərəm həyat yoldaşı ona beyət etdi və onun Allah tərəfindən göndərilməsinə səmimi qəlbdən inanırdı. Hətta ən ağır xəstəliklərdə və narahatçılıq anlarında belə, onun Həzrətlərinin duasına olan etibar səviyyəsi heç nəyə bənzəmir. Hər cəhətdən o, həzrətlərinin doğru olduğuna və doğruluğu təkzibedilməz şəhadətlərlə dəstəklənən biri olduğuna inanır – onun yoldaşları

arasında ən görkəmlisi inandığı kimi. İcazə verin, onun vəd edilmiş Məsihə olan tam imanının və möhkəm inamının açıq-aşkar sübutunu sizə təqdim edirəm. Qadınlar, təbiətə, ərinin digər arvadı haqqında çox mənfi bir təsəvvürə sahibdirlər. Bir qadın üçün arvaddan daha dəhşətli və iyrənc bir şey yoxdur. Ərəbcə ortaq arvad dərrah adlanır (bu, əziyyət və sıxıntı deməkdir). Onun başqa bir qadınla evlənməsi ilə bağlı həzrətlərinin peyğəmbərliyi var. Allahın lütfü ilə bu peyğəmbərliyin bir cəhəti artıq yerinə yetmişdir. Allahın qullarının sevinməsi üçün ikinci cəhətin yerinə yetirilməsinin vaxtı hələ çatmayıb. Vəd edilmiş Məsihin hörmətli arvadı bu peyğəmbərliyin yerinə yetirilməsi üçün dəfələrlə göz yaşları içində dua etmişdir. O, Uca Allaha and içərək bəyan etmişdir ki, o, bir qadın olaraq təbii olaraq bunu bəyənərsə də, səmimi və açıq qəlblə arzular, Allahın sözlərinin yerinə yetməsinə, İslama və müsəlmanlara izzət və batili gətirsin. Bir dəfə o, dua edirdi və Həzrətləri ondan duasını soruşduqda, o, duasını ona söylədi. Həzrətləri dedilər: “Bir arvadın gəlişindən necə razı ola bilərsiniz?” Vəd edilmiş Məsihin möhtərəm arvadı dedi: “Hər nə olursa olsun, məni maraqlandıran odur ki, sənin sözlərin mənim ölümümlə belə sübuta yetirilsin”.

Qardaşlar! Mən hətta müsəlman kişilər arasında belə iman görmürəm. Bir-biri ilə münasibəti bu qədər doğru, bu qədər saf olan bu kişi və bu qadın necə də xoşbəxtdir. Ağası belə təbiətli, belə bir ailə məskən salan ev cənnətdir. Mən inanıram ki, arvad ərinin yaxşı və ya pis olduğunu, fırıldaqçı və saxtakar, yoxsa dürüst və saleh olduğunu çox yaxşı bilir. Həqiqətən də, bir insanın hər hansı bir şeyi onunla həm təklikdə, həm də ictimai yerdə olan yoldaşından necə gizlənə bilər?

Mən həmişə bunu Allah Rəsulunun (sallallahu aleyhi və səlləm) peyğəmbərliyinə, onun müasirlərinin, yaxın dostlarının və mübarək zövcələrinin ona səmimi qəlbədən iman gətirmələrini çox güclü dəlil hesab edirəm və inanıram. Sağlığında və vəfat etdikdən sonra öz əqidələrində möhkəm və sadıq qaldılar. Səhabələrə o qədər dərrakə və heyvətə bir fərasət verilmişdir ki, onlar (mən də sizin kimi bir insanam) deyən Muhəmməd ilə müjdələyən Muhəmməd-sanı aydın şəkildə ayıra bildilər:

(ﷺ Həqiqətən, mən hər kəsin elçisiyəm).

Müəyyən hallarda, bu ağıllı və səmimi yoldaşlar və müqəddəs arvadları Peyğəmbər (s) adi bir insan olan o Məhəmməd(sa) ilə şəhən və qeyri-rəsmi danışardı. Bəzən ümumi işlərində onunla razılaşırdı, hətta mübahisə edirdilər. Bəzən zövcələri onunla o qədər mehriban danışdırdılar ki, Həzrət Peyğəmbərin (s)

əzəməti və qorxusu heç bir maneə törətməz və onların arasında heç bir rəsmiyyət dayanmazdı. Lakin başqa hallarda, Rəsulullahın (sallallahu aleyhi və səlləm) hüzurunda onun qarşısında başlarını aşağı əyərək, elə hörmətlə oturardılar ki, sanki onlar quşların üstündən budaqlar düzəldə bilirdilər.

Bu aləmdə Peyğəmbərin (s) hüzurunda ilk danışıqlar və ya səslərini qaldırsalar, bütün əməllərinin puç olacağına inanırdılar. O qədər itaətkar idilər ki, öz iradələrini, elmlərini, adət-ənənələrini və istəklərini Elçinin ixtiyarının qarşısında tərk etdilər, sanki kuklalar kimi mənasız və iradəsiz idilər. Qəlblərdə Allah tərəfindən göndərilmiş dürüst, hiyləgər bir insana canlı əminlik və iman əmələ gəlməyincə bu qədər səmimi itaət, köhnə nəfs dərisini soymaq mümkün deyil. Beləliklə, mən müşahidə edirəm ki, Həzrətlərinin nəcib həyat yoldaşı vəd edilmiş Məsih olduğuna ürəkdən inanır və Allahdan onun müjdesini eşitməkdən hədsiz sevinir və onun xəbərdarlıqlarından qorxur. Bir sözlə, bu ilahi seçilmiş yoldaş Allahla həqiqi əlaqəyə malikdir və Onunla birdir. Buna görə də, Vəd edilmiş Məsihin dostu nə qədər yaxın olarsa, yoldaşı da daha çox tanış olarsa, dürüslüyünü daha çox tanıyırlar. Kimsə onun yanında nə qədər çox qalsa, bir o qədər ona məhəbbət artar və onun xarakterinə hörmətlə baxırlar – (başqalarından daha çox)

Səbir və Dözümlülük

Həzrətləri o qədər səbir və dözümlülük sahibidir ki, mən yüzlərlə dəfə müşahidə etmişəm ki, o, yuxarı mərtəbədəki həyətdə tək oturub yazı yazacaq və ya fikirləşəcək. Qapı bağlı oturmaq Həzrətlərinin çoxdankı adətidir. Belə bir hadisənin birində oğlu qapını yüksək səslə döyüb dedi: “Ata! Qapını aç.” Vəd edilmiş Məsihlər dərhal ayağa qalxıb qapını açdılar. Günahsız içəri girdi, ora-bura baxdı, bir anda getdi. Həzrətləri, sonra ümumiyyətlə etdiyi kimi qapını bağladı və bəlkə də iki dəqiqədən sonra uşaq yenidən qayıtdı və itələyib qapını vurmağa və qışqırmağa başladı: “Ata! Qapını aç!” Vəd edilmiş Məsihlər yenə eyni səbir və sakitliklə ayağa qalxıb qapını açdılar. Bu dəfə də uşaq otağa gəlmədi, sadəcə başını içəri soxdu, bir neçə mızıldandı və sonra qaçdı. Həzrətləri böyük səbirlə şən və yaxşı əhval-ruhiyyə ilə qapını bağladı və onun çox mühüm işi davam etmək üçün oturdu.

Təxminən beş dəqiqədən sonra uşaq yenə eyni tələsik və səs-küylə qayıtdı: “Ata! Qapını aç!” Həzrətləri eyni ləyaqət və sakitliklə yenidən ayağa qalxıb qapını açdı. Bir kəlmə də narazılıq demədi. Demədi: bura niyə gəlirsən və nə istəyirsən; Axı

mənim işimdəki bu daimi incitmənin və narahatçılığın mənası nədir? Və bu bir dəfə baş vermədi. Bu, iyirmi dəfə baş vermiş olmalı idi və hər halda, Həzrətləri bir dəfə də olsun övladını danlamadı.

Qayğıkeş həkim

Müəyyən hallarda kənd xanımları dərman istəməyə gələcəklər və onlar qapını yüksək səslə döyüb sadə, kənd dillərində deyəcəklər: “Mirzə Ci! Qapını aç.” Vəd edilmiş Məsihlər möhtərəm ustadın çağırışına itaət edən kimi ayağa qalxacaq və onlarla danışib şən üzlə nəsihət edəcəklər. Ölkəmizdə hətta savadlı təbəqələr də vaxtın əhəmiyyətinə çox az dəyər verir, ona görə də təbii ki, kəndlilər vaxt itirməyə daha çox meyllidirlər. Bəzən bir xanım faydasız şeylər haqqında dolaşmağa başlayacaq, bəziləri isə öz məişət problemlərindən – qayınanası və baldızı haqqında – şikayət etməyə başlayacaq və bu, bütün bir saatını itirəcək, lakin Vəd edilmiş Məsihlər oturub səbir və ləyaqətlə qulaq asın. O, açıq deməyəcək, hətta bir az da işarə etməyəcək ki, bəsdir, indi getməlisən; dərmanın var, daha nə istəyirsən, mənim vaxtımı itirirsən. Nəhayət, xanım ayağa qalxacaq, nə qədər vaxt keçdiyindən narahat olacaq və sonra ayrılacaq. Bir dəfə bir neçə kənd xanımı uşaqlarını görməyə gəlmişdi, eyni zamanda evdə işləyən bir neçə qulluqçu da bu fürsətdən yararlanmağa gəlmişdi. Həmin dövrdə Vəd olunmuş Məsih (ə)-a dini xarakterli çox mühüm bir risalə yazmaq lazım idi və zaman çox əhəmiyyətli idi. Elə oldu ki, mən də gəldim və həzrətlərinin növbətçi, hazır və sayıq bir ingilise bənzəyən fəal və ayıq dayandığını və onun beş-altı dərman qutusunun açıq olduğunu görəndə heyrtləndim. Balaca şüşə flakonlardan, butulkalardan bəzilərinə müxtəlif dərmanlar paylayır, bəzilərinə isə essensiya verirdi. Bu dispanser üç saata yaxın açıq qaldı. Klinika xəstələrinə xidmət göstərməyə davam etdi. Daha sonra mən təqdim etdim: “Müqəddəslərim, bu sizin üçün böyük bir narahatlıqdır və dəyərli vaxtınızın çoxu boşa gedir.” Allah müqəddəsdir! O, mənə sevinc və məmnunluqla cavab verdi: “Bu da dini işdir. Bunlar ehtiyacı olan insanlardır. Yaxınlıqda xəstəxana yoxdur. Bu insanların xatirinə mən hər cür allopatik və yunan-ərəb dərmanlarını sifariş edirəm və saxlayıram, bu da faydalıdır.

Vəd edilmiş Məsihlər daha sonra dedilər: “Bu, böyük mənəvi mükafat gətirən bir işdir”.

Mömin heç vaxt bu cür işlərə laqeydlik göstərməməlidir”. Mən indicə uşaqları qeyd etdim, lakin Vəd edilmiş Məsihlərin digər adi xanım xidmətçilərə

münasibəti heç də fərqli deyil. Hərdən adam gəlib nəsə istəyər. Sonra yenə gəlib başqa bir şey istəyəcək.

Vəd edilmiş Məsihlər əsəbiləşərək deyirlər: “Ey bədbəxt! Məni niyə incidirsən? Niyə lazım olanı bir dəfə də götürürsən?”

Uşaqların mərhəmətli tərbiyəsi

Həzrətləri uşaqları vurub danlamağa son dərəcə qarşıdır. Uşaq nə qədər ağlasa, problem yaratsa, şikayət etsə və ya əsassız tələblər irəli sürsə, ya da davamlı olaraq öz təxəyyülünün məhsulu olan və ya əlçatmaz bir şey üçün israr etsə də, Həzrətləri onları nə vuracaq, nə danlayacaq. Vəd edilmiş Məsih Ludhianada olarkən, mahmud bəlkə də üç yaşında idi; Mən də orada idim. Yay vaxtı idi və çox isti idi. Kişi və qadın məhəllələrini bir divar ayırırdı.

Oyandı və Mahmudun ağlama səslərini və həzrətlərinin ona müxtəlif şeylər söyləyərək təsəlli verməyə çalışdığını eşitdi. Həzrətləri qucağında uşaqla addımlayırdı, amma uşaq sakitləşmirdi. Bütün bunlardan sonra Vəd edilmiş Məsih dedi: “Bax Mahmud, nə gözəl ulduzdur”. Uşaq yeni diqqət mərkəzinə çevrildi, bir anlıq susdu, sonra ağlamağa və hönkürməyə başladı və dedi: “Ata! Mən ulduza getmək istəyirəm”. Vəd edilmiş Məsihin öz-özünə dediyi məftunedici tərzdən hədsiz həzz aldım: “Gözəldir. Mən ona təsəlli vermək üçün bir yol düşündüm, amma o da bu barədə ağlamaq üçün bir yol tapdı. Axırda uşaq yorulana qədər ağladı və susdu. Bununla belə, bütün bu müddət ərzində vəd edilmiş Məsihlər bir dəfə də olsun sərt söz demədilər və ya narazılıq bildirmədilər.

Bu, çox yaxşı başqa bir aspektə gətirib çıxarır. Həzrətləri uşaqların cəzalandırılmasının qəti əleyhinədir. Mən saysız-hesabsız şahidi olmuşam ki, kimsə uşağı vurması xəbərini eşidəndən daha çox onu heç nə narazı salmır. Burada bir kişi var idi, bir dəfə öz oğlunu vərđişi kimi vurmuşdu. Həzrətlərinə bu barədə məlumat verildikdə, o, çox təsirləndi. O, adamı çağıraraq ürək parçalayan bir müraciət etdi. O dedi: “Məncə, uşağı bu şəkildə vurmaq Allaha şərikin qoşmağa bərabərdir. Çünki uşağı vuran pis xasiyyətli cinayətkar özlərini hidayət vermək mövqeyinə, yalnız Allaha məxsus bir mövqeyə loğalayır və Allahın mərhəmət məqamından iştirak etməyə çalışırlar.” Vəd edilmiş Məsih davam etdi: “Qəzəblənmiş adam kimisə bir şeyə görə cəzalandırırdıqda, düşmən şəklini alana qədər qəzəbi artmağa davam edəcək və faktiki cinayətə uyğun olaraq cəzasını millərlə aşacaq. Səbirli və özünə nəzarət cilovunu əldən verməyən, tam dözümlü, sakit və təmkinli olan şəxsin lazımı məqamda uşağı cəzalandırmaq və ya danlamaq hüququ vardır. Amma xasiyyətsiz, dözümsüz və ağılsız insan uşaqların

təlim-tərbiyəsi üçün qətiyyən yaraşmaz”. Həzrətləri davam edərək dedilər: “Vay! Kaş valideynlər övladlarını cəzalandırmaq üçün etdikləri qədər duada da səy göstərsələr və ürəkləri yandırıb onlara dua etməyi daimi bir əmələ çevirsəydilər. Həqiqətən də, valideynlərin övladları üçün etdiyi dualar xüsusi olaraq qəbul olunar”. Vəd edilmiş Məsih (ə) buyurur: “Mən hər gün müəyyən namaz qılmağı özümə vacib etdim. Əvvəla, mən öz nəfsim üçün dua edirəm ki, Allah məni Öz izzətinin və izzətinin təcəlli etdiyi işdə istifadə etsin və Mənə Özünün tam razı olduğu şəkildə hərəkət etməyi mənə nəsib etsin. Sonra mən əhli-beytim üçün dua edirəm ki, Allah-taala onların vasitəsi ilə mənə gözlərimin ləzzətini nəsib etsin və Onun rızası yolunda getsinlər.

Sonra övladlarım üçün dua edirəm ki, onların hamısı İmanın bəndəsi olsunlar. Bundan sonra bütün səmimi dostlarım üçün adlarını çəkərək dua edirəm və sonra şəxsən tanıyıb-tanınamamağımdan asılı olmayaraq bu cəmiyyətin bir hissəsi olan bütün insanlar üçün dua edirəm.” Bu müzakirə zamanı Vəd edilmiş Məsihlər dedi: “Belə bir şəxsin öz ardıcıllarına bir an belə etinasızlıq edən ruhani rəhbər kürsüsünə oturması haramdır”. Həmçinin buyurmuşdur: “Hidayət və tərbiyə əslində Allahın əlindədir. Dayanmadan yaltaqlanmaq və ağlabatan həddi aşan bir məsələdə israr etmək, yəni uşaqları hər xırda şeyə görə qadağan etmək və məzəmmət etmək bizim sanki hidayət ustası olduğumuzu və övladlarımızı özümüzlə uyğun gələn yola sala biləcəyimizi nümayiş etdirir. Bu, Allaha şərik qoşmağın gizli formasıdır. Mənim cəmiyyətim belə bir əməldən çəkinməlidir”. Vəd edilmiş Məsihlər qəti şəkildə dedi və yazılı göstərişlər verdilər ki, məktəbimizdə uşaqları vurmaq vərdişi olan və bu nalayiq hərəkətdən çəkinməyən hər bir müəllim dərhal işdən azad edilməlidir”. Vəd olunmuş Məsih (ə) həmçinin buyurur: “Övladlarım üçün dua edirəm və onların geniş prinsiplərə, ədəb və təlimlərə əməl etmələrinə diqqət edirəm; Sonra bütün təvəkkülümü Uca Allaha qoyuram. Onların hər birində öz fitrətinə uyğun olan yaxşılıq toxumu vaxtı gələndə çiçəklənəcək”.

Qardaşlar! Həzrətlərinin bu əməlindən ibrət götürmək lazımdır. Bizim ümmətimizdən bəziləri var ki, çox yüksək iddialar irəli sürürlər və özlərini ilahi idrakın bütün məqamlarını keçdiklərini iddia edirlər, lakin qəzəbləndikdə - və bu da xırda məsələlərdə - vəhşi heyvanlara çevrilirlər. Uşaqları ilə yaxşı rəftar etmirlər. Vurmağı özlərinə borc bilirlər və bunun üçün sayısız-hesabsız arqumentlər gətirəcəklər. İnanıram ki, onlar bu nümunədən sonra özlərini dəyişəcəklər.

Yaşamaqda Sadəlik

Həzrətləri bəzədilmiş evlərə və dəbli paltarlara tamamilə laqeyddir. Allahın lütfü və mərhəməti ilə həzrətləri o qədər dərəcə və boydadırlar ki, əgər istəsə, evindəki kərpiclər mərmərdən, qapı kilimləri isə ipək və atlazdan ola bilərdi. Lakin onun yaşadığı ev o qədər sadədir ki, dünyəvi zəriflik təriflərinə meyilli olan bir an belə orada qalmaqdan xoşbəxt olmaz. Mən saysız-hesabsız dəfələrlə həzrətlərinin yay vaxtı çöldə oturduğu taxta oturacağı görmüşəm. Toz-torpaqla örtülsə belə, heç vaxt etiraz etməz və əgər kimsə nəhayət tozunu təmizləsə, bunu da hiss etməyəcək və bu gün oturacağının xüsusilə təmiz və parlaq olması ilə maraqlanmayacaq. Bir sözlə, o, işinə o qədər qarışıb ki, bu materialist şeylərə heç əhəmiyyət vermir. Qonaqların ehtiyaclarını ödəmək üçün evlər tikmək vaxtı gəldikdə, vəd edilmiş Məsihlər təkrar-təkrar vurğuladılar:

“Kərpicə, daşa pul xərcləmək əbəsdir. Kimisə qısa müddətə yerləşdirmək üçün kifayət edənə edin”. Dülgər taxta lövhələri və taxtaları çəngəl ilə təmizləyirdi, lakin vəd edilmiş Məsihlər onu saxlayıb dedilər: “Bu, sevgidən başqa bir şey deyil. Bu, lazımsız vaxt gecikməsidir. Lazım olanı edin”. Vəd edilmiş Məsih (ə) buyurur: “Allah-taala bilir ki, mənim heç bir mal-mülkə sevgim yoxdur. Mən öz mülklərimi dostlarımla ortaq mülkiyyəti hesab edirəm və hamımızın bir araya gəlib bir-birimizlə vaxt keçirməyi çox arzulayıram. Vəd edilmiş Məsih dedi: “Dörd tərəfdən dostlarımla evləri zəbt etdiyi və mənim evim ortada, öz evimi əhatə edən hər bir evə girişi olan bir yer olsa, məni sevindirərdim ki, daimi əlaqə saxlaya bildim”.

Qardaşlar! Bu sözlərin hamısı doğrudur və baş verənlər də buna sübutdur. İçəridə və çöldə, aşağıda və yuxarı mərtəbədəki mülk gəmi kimi qonaqlarla doludur. Həzrətlərinin də başqa ərazilərə bölündükdən sonra özünə bir payı var. Əslində özü də evin çox kiçik bir hissəsində yaşayır. Səyyahlar üçün müvəqqəti evdə qalan biri kimi öz evində yaşayır; Səyyah heç vaxt buranın öz evi olduğunu düşünmür.

Geyimdə Şikayət Yoxdur

Həzrətlərinin paltarına keçək. Paşmina çox bahalı parçadır. Materialist bir insan onun qayğısına qalmaq və onu qorumaq üçün çox səy göstərəcək, hərtərəfli vasitələrdən istifadə edəcək və ona ibadət etmək üçün əhəmiyyətli bir vaxtını amansızcasına itirəcək. Həzrətləri üçün isə bunun yararsız bir parçadan daha

böyük dəyəri yoxdur. Jiletinin düymələrini aşağı deşiklərə bağlayaraq, nəticədə bütün düymələr qırılır. Bir gün o, heyrətlə dedi: “Düyməni yenidən taxmaq asan iş deyil. Düymələrim tez düşür”. Sonra dedi: “Əslində, düymələri vurmaq çox vaxt itkisidir.” Vəd edilmiş Məsihin dediyi kimi: “Mənim vəziyyətim ondan ibarətdir ki, mən təbiətin çağırışına cavab verəndə belə, boş keçən vaxta görə peşman oluram. Bu vaxtı da bəzi dini işlərə sərf etmək daha yaxşı olardı”. O, həmçinin dedi: “Məni dini işdən çəkindirən və vaxtımı alan hər hansı bir məşğuliyyət mənim üçün tamamilə qəbul edilməzdir”. Həzrətləri bir dəfə demişdir: “Dini xarakterli mühüm bir iş ortaya çıxanda, tapşırığı yerinə yetirənə qədər yemək, içmək və yatmağı özümə haram hesab edirəm”. Vəd olunmuş Məsih (ə) də buyurur: “Mən din yolundayam, əslində din üçün yaşayıram. Ona görə də tək arzum budur ki, bu yolda heç nə mənim yoluma mane olmasın”. Bir dəfə qış mövsümündə o vaxt uşaq olan Mahmud həzrətlərinin jiletinin cibinə böyük bir kərpic parçası qoydu. Vəd edilmiş Məsihlər uzananda, kərpic onun böyrünə itələyəcəkdi. Üzünü Həmid Əliyə tutub dedi: “Son bir neçə gündür qabırğamda ağrılar var; sancılı ağrı kimi hiss olunur.” Təəccübləndi və əllərini Və'd edilmiş Məsihin (ə) bədəninin üzərindən keçirməyə başladı və nəhayət, əlləri kərpic parçasını tanıya bildi və dərhal Və'd edilmiş Məsihin (ə) cibindən çıxarıb dedi: “Bu, bu kərpic idi. Səni incidir.” Həzrətləri gülümsəyərək dedi: “Bir neçə gün əvvəl Mahmud bunu cibimə qoydu və mənə dedi ki, çıxarma, çünki onunla oynayacağını söylədi”. Qısacası, Vəd edilmiş Məsihləri gözəl paltarlar cəlb etmir. Şübhə yoxdur ki, həqiqətdən bixəbər olan maddiyyatpərəst bir insan Vəd edilmiş Məsihi (ə) qəşəng paltarda görə bilər və bununla da məsələnin dərinliyinə varı bilməyəcək və öz vəziyyətinə görə, az qala düşünə bilər. Bir gün dedi:

“Evdə kəsilib tikilən paltarlar geyinərdim, amma indi Allahın izni ilə insanlar mənim üçün paltar gətirirlər. Allah-Təala yaxşı bilir ki, mən bu paltarı əvvəllər geyindiyim paltardan heç bir fərq hesab etmirəm”.

Təvazökarlıq nümunəsi

Həzrətlərinin təbiəti o qədər təvazökarlıqla doludur və o qədər özünü ört-basdır edir ki, bundan böyük nümunə görünə bilməz. O, yerdə oturur, digərləri isə kilimdə oturur. Vəd edilmiş Məsihin (ə) mübarək qəlbi belə şeyləri dərk etmir. Təxminən dörd il əvvəl onun ailə üzvləri Ludhianaya getmişdilər. İyun ayı idi ev təzə tikilmişdi. Günortadan sonra mən o vaxt orada mövcud olan ənənəvi hind üslublu çarpayıya (charpoy) uzandım. Həzrətləri irəli-geri addımlayırdılar. Yuxudan oyandığım zaman Və'd olunmuş Məsih (ə) mənim çarpoyumun altında yerdə uzanmışdı. Hörmətlə ayağa qalxdım. Vəd edilmiş Məsih çox mehribanlıqla

soruşdu: “Niyə ayağa qalxdın?” Dedim: “Sən yerdə uzananda, mən çarpoyda necə yata bilərəm”. Vəd edilmiş Məsihlər gülümsəyərək dedilər: “Mən sizin üçün keşik çəkirdim. Oğlanlar hay-küy salardı, mən də onların qarşısını alırdım ki, yuxunuz pozmasın”.

Mübarək məscidində Vəd edilmiş Məsih (ə) üçün rəsmi oturacaq yoxdur. Qərib heç bir fiziki ayırma vasitəsi ilə Vəd edilmiş Məsihi (ə) tanıya bilməz. Vəd edilmiş Məsihlər təfəkkür çayında üzən, sakit və təmkinli bir şəxs kimi təkbaşına Namaz üçün cərgədə oturarkən həmişə məscidin sağ küncündə oturur. Tez-tez məscidin mehrabında otururam və buna görə də adətən düz əsas girişin qarşısında oluram. Çox vaxt ehtirasla dolu olan yad adamlar düz yanıma gəlir, sonra ya öz səhvlərini başa düşürlər, ya da məsciddə olanlardan kimsə onları həqiqətən diqqətə layiq olan adama yönəldir.

Səmavi Yığıncaqlar

Həzrətlərinin məclisləri əzəmət və ləyaqətlə, eyni zamanda açıqlıq və qeyri-rəsmiliklə xarakterizə olunur. Onun təvazökar davamçılarının hər biri hiss edir ki, Həzrətləri onları ən çox sevir və hər kəs ürəyinin istədiyi hər şeyi ona sərbəst şəkildə söyləyəcək. Kimsə öz hekayəsi ilə saatlarla davam etsə belə, nə qədər mənasız olsa da, Vəd edilmiş Məsihlər tam diqqətlə dinləməyə davam edəcəklər. Çox vaxt öz məhdud ürək gücünə və səbrinə uyğun olaraq tamaşaçılar yorulacaq və uzanmağa və əsnəməyə başlayacaqlar, lakin Həzrətləri heç bir hərəkətlə - bir an belə - heç bir yorğunluq əlaməti göstərməyəcək.

Həzrətlərinin məclislərində onun ruhdan düşmüş və ciddi oturduğu, ətrafda əyləşən tamaşaçıların divarda cansız portretlər kimi təsviri görünür. O, yeri gəldikcə, müraciətlər edir və müxtəlif hallarda, o, böyük bir orduya hücum edirmiş kimi, digər dinlərin batil doktrinalarını təkzib etmək üçün çox güclü və ehtiraslı müraciətlər söyləyəcək – bir qərib hiss edəcək. Həzrətlərinin məclisləri peyğəmbərlik çalarları ilə rənglənir (İslam Peyğəmbərinə salavat və salam və rəhmət olsun).

Bəşəriyyətin başçısı Məhəmməd peyğəmbərin məscidi də onun padşah sarayı idi və burada bütün lazımi işlər görülürdü. Əgər səhrada dünya ilə bütün əlaqələrini kəsmiş bir zahid və öz xəyalında onun faydasız düşüncələrinin onu dindar bir insan etdiyini hiss etsəydi, o, müharibə mövzularında danışarkən Peyğəmbərin məscidinə addım atsa və səhabələrinə silahlarını yığıb itiləşdirməyi tapşırırsa, o

anlaya bilərdimi ki, Peyğəmbər (s) o qədər mərhəmətli və mehribandır. Onun “Bəşəriyyət üçün bir mərhəmət” titulu olan haqqı doğru bir iddia idi və o, Allaha və Onun yaratdıqlarına borclu olan hüquqların hamıdan daha çox müdafiəçisi idi. İndi də eyni qaydada bir vaxtlar məscidimizə bu gün dünyada görülən zahidlərə və ziyarətgahların mühafizəçilərinə aşıq və öyrəşmiş bir şəxs gəlmişdi. Adam həzrətləri ilə bu qədər sərbəst söhbət edən camaatdan təəccübləndi və ona dedi: “Məscidinizdə hörmətsizlik var, insanlar sizinlə qorxmada danışirlar”. Həzrətləri cavab verdi: “İnsanların ətyeyən heyvandan qorxdığı üçün mənədən qorxmaları üçün şiddətli və qorxulu şəkildə oturmaq mənim praktikam deyil. Mən kumir kimi oturmaq fikrindən çox nifrət edirəm. Mən bütperəstliyi ləğv etməyə gəlmişəm, ona görə deyil ki, mən özüm büt olub, insanlar da mənə ibadət etsinlər. Uca Allah yaxşı bilir ki, mən özümü başqalarından zərrə qədər də üstün tutmuram. Məncə, təkəbbürlüdən daha pis bütperəst və zalım şəxs yoxdur. Təkəbbürlü insan heç bir Allaha ibadət etməz; əslində ancaq özünə ibadət edər”.

Hörmət Modeli

Həzrətləri öz ardıcılılarına böyük ehtiram müraciət edir və həm orada olanların, həm də olmayanların adlarını qeyd edir. Mən həzrətlərinin onunla danışdığını dəfələrlə eşitmişəm.

Urdu dilində hörmətsiz xitab olan “tu” sözünü heç kəs üçün işlətmir. Adətində uyğun olaraq yazılarında “Mənim möhtərəm qardaşım Mövlü Sahib” və ya “Allah rızası üçün sevdiyim qardaşım Məulvi Sahib” deyərdi. Belə ki, adi nitqdə də deyəcək: “Mənim hörmətli Mövlüvi Sahib deyirdi...” Mən tez-tez şahidi olmuşam ki, zahidlər və dini liderlər şagirdə hörmətlə müraciət etməyi özlərinə qarşı şərəfsizlik və onların statusunu alçaldan hesab edirlər. Kesar şah adlı kobud və hörmətsiz bir zahidin iyirmi dörd və ya iyirmi beş yaşlarında spirtli içkilərdən və hər cür əxlaqi pisləklərdən istifadə edən çox həyasız oğlu var idi. Gənc bir dəfə Sialkota gəldi. Mərhum Şeyx Allahdad Sahib, Ofis Nəzarəti, şəhərin hörmətli adamı idi və vəzifəsinə görə yüksək hörmətə sahib idi. Təəssüf ki, dində biliyi olmadığı üçün oğlanın atasının şagirdi idi. Oğlan evdə Şeyx Sahibə baş çəkdi və mən özümü müşahidə etdim ki, o, Şeyx Sahibə müraciət edəndə kobud şəkildə “ay Allah, bunu et, ya belə et” deməklə bunu edirdi. Buna görə də bir çox din xadimləri və sufilər öz ardıcılılarına hörmət və ehtiramla müraciət etməyi sanki günah hesab edirlər. Bu qədər uzun müddət ərzində mən bir dəfə də olsun

Həzrətlərinin toplantıda kiməsə “tu” deyərək müraciət etdiyini və ya onunla danışdığını eşitməmişəm ki, bu da Urdu dilində “sən” üçün hörmətsiz xitab formasıdır. İcnamızın üzvləri, xüsusən də Lahordan olan dostlarımız bu məsələyə xüsusi diqqət yetirməlidirlər. Gördüm ki, bir-birlərinə lazımi hörmətlə müraciət etmirlər.

Bir az əvvəl bir gənc Qadiyana baş çəkdi və söhbət zamanı müxtəlif dostların adı çəkilərkən o, bir şəxsə işarə etdi ki, bir nəfər əhəmiyyətsiz, adi insanlara aid olduğu kimi tək əvəzlik və tək fel formasından istifadə etdi. Təəssüf ki, bir çox insanlar ehtiramın qəlbin saflığını və təmizliyini necə inkişaf etdirdiyini və daxilinə məhəbbət toxumu səpdiyinə dair daha dərin reallıqdan hələ də xəbərsizdirlər.

Əgər belə insanlar pak bir ümmət olmaq istəyirlərsə və mübarək günlərə ümid bəsləyirlərsə, yüksək və aşağı rütbələr arasındakı bütün fərqləri aradan qaldırsınlar, bütün zümrə, zadəgan və ümmət anlayışlarını ayaqları altında əzsinsinlər. Hamı ilə bərabər hörmət və ehtiramla görüşməli, bir-birlərinə müraciət etməli, onların yoxluğunda belə bir-birinin adlarını ehtiramla söyləməlidirlər. Bu, onların halına çevrildikdə, Allah-taala onları Qurani-Kərimin aşağıdakı ayəsinin həqiqi əksi edər:

“Və onların sinələrindəki kin-küdurəti yox edəcəyik”.

Məhz o zaman onlar dünya üçün fədakarlıq nümunəsi və islahatçı olacaqlar.

Allahım adamı ilə mübarək görüş

Əgər həzrətləri özünü pis hiss etmərsə, o, müntəzəm olaraq məsciddə camaatla beş vaxt namazını qılır. O, başqalarını Namazlarını camaatla qılmağa təşviq etməkdə xüsusi vurğulayır. O, dəfələrlə qeyd etmişdir: “Məni camaatla namaz qılmamaq qədər kədərləndirən bir şey yoxdur”. Yadımdadır ki, daha az adamın ziyarət etdiyi günlərdə Həzrətləri dərin bir həsrət hissi ilə deyirdilər ki, kaş bizim beş vaxt namazımızı qılmaq üçün öz camaatımız olsaydı. Deyərdi: “Mən dua ilə məşğulam və inanın ki, Allah-taala mənim duamı qəbul edər”. Bu gün Allahın lütfü ilə beş vaxt namazın hamısında öz üzvlərimiz nə az, nə çox səksən, doxsan namazda iştirak edirlər. Öhdəliyini yerinə yetirdikdən sonra Həzrətləri dərhal içəri qayıdacaq və onun yazı işi ilə məşğul olacaqlar. Məğrib namazından sonra Həzrət (ə) məsciddə qalır. O, yeməyini fədailəri ilə birlikdə yeyir. İşa namazını qıldıqdan sonra evinə qayıdır. Günorta yeməyini də yoldaşları ilə yeyir. Bu müddət ərzində

də nəşə və ya başqa bir şey gələcək və o, məsələ ilə bağlı ünvan verəcək. Həzrətlərinin hər bir ifadəsi açıq şəkildə göstərir ki, o, rütbə və vəzifəni sevmir. Yalnız Uca Allahın əmrini yerinə yetirmək üçün camaat içində oturur. Bir dəfə o dedi: “Əgər Allah-Taala mənə seçim etsə və soruşsa ki, mən tənhalığımı, yoxsa aşkarlığımı üstün tuturam, Allahın müqəddəs varlığına and içirəm ki, tənhalığı seçərdim. Məni ictimai sahəyə çıxaran Tanrının Özü idi. Mənim tənhalıqda əldə etdiyim ləzzəti Allahdan artıq kim bilər? Mən iyirmi beş ilə yaxın təklikdə qaldım və bir dəfə də olsun, bir an belə, şöhrət meydanında kresloya oturmaq istəmədim. Mən təbii olaraq bir qrup adamın arasında oturmaqdan xoşum gəlmir, amma Ustadın əmrinə bağlıyam”. Həzrətləri daha sonra buyurur: “Mən camaat içində oturanda və ya gəzintiye çıxanda və başqaları ilə söhbət edəndə bütün bunları Uca Allahın əmrinə tabe olaraq edirəm”.

Mehribanlıq və nəzakət

Həzrətləri, müzakirə olunan məsələ həzrətlərinin iddiası ilə bağlı olsa belə, onun müzakirələrində nə qədər ədəbsiz olmasından asılı olmayaraq, dini sual verən istənilən axtarana həmişə çox yumşaq cavab verir. Səbirlə qonaqlarına onun nöqtəyi-nəzərini anlamağa kömək etməyə çalışır. Bir dəfə öz elmi ilə böyük qürur duyan və özünü dünyanı görmüş, çox məlumatlı və təcrübəli biri kimi təqdim edən bir hindli həzrətləri ilə müzakirə qapısını çox hörmətsiz şəkildə açdı. Qısa söhbətdən sonra dəfələrlə təkrar etdi ki, sən iddianda yalançısan və mən sənə kimi şarlatanları çox görmüşəm; Sizin kimi bir çox başqaları ilə təcrübəm var. Qısacası, bu onun nalayiq ifadə tərzidi. Bununla belə, həzrətləri narazılığını bildiren ən kiçik üz ifadəsini belə nümayiş etdirməklə kifayətlənmədi və adamın şərhələrini çox sakitcə dinlədi və sonra çox zərif bir şəkildə danışdı.

Kiminsə sözləri nə qədər axmaq və ya yersiz olsa da, kiminsə nəşrdə dinləyərkən və ya sonra təkbətək işində nə qədər ayrılmaz və ölçülməz olsa da, Həzrətləri heç vaxt nifrət və ya məzəmmət ifadə etməmişdir. Bir çox hallarda tamaşaçılardakı müəyyən dinləyicilər təqdim olunan dözülməz və dəhşətli əsərdən qıcıqlanır və ayrılır; sonra da bir-birlərinə pıçıldayan şərhlər söyləyəcəklər. Yığınaq başa çatdıqdan sonra bir çoxları da öz fikirlərini geri çəkmədən açıqlayacaqlar. Halbuki, Allahın sifətlərinin təcəssümü olan bu insanın həlim və şükürlü olması heç vaxt belə bir təlqin və işarə etməmişdir.

İmana Xidmət Ehtirası

Hər hansı bir xidmət təklif edən və ya yazdıqları bir ayəni gətirən və ya həqiqəti dəstəkləyən məqalə yazan hər hansı bir dost hədsiz sevinci ifadə edən Həzrətlərinin təşəkkürünü alır. Dönə-dönə deyir: “Əgər hər hansı bir şəxs bizə İnamı dəstəkləmək üçün bircə kəlmə belə desə, mən bunu bir kisə mirvari və qızıl sikkədən daha dəyərli hesab edirəm”. Əslində, onun bütün söylərinin mərkəzi din və ona xidmətdir. Buyurur: “Onları sevməyimi və təvazökar və hərarətli dualarımın onların xeyrinə cənnətə çatmasını istəyən şəxs, onların İmana xidmət etməyə qadir olduqlarına məni əmin etməlidir”. Həzrətləri dəfələrlə and içərək demişdir: “Mən hər şeyi Uca Allah rizası üçün sevirəm, istər həyat yoldaşım, istər uşaqlarım, istərsə də dostlarım. Mənim hamı ilə münasibətim Allah-Təala rizası üçündür”.

Qayğıkeş xasiyyət

Həzrətləri ilə məhəbbət münasibəti quran və onunla möhkəm bağ quran hər kəs həmişə Həzrətlərinin onlara yağdırdığı məhəbbətdən xəcalət çəkir və sonra öz məhəbbətini daha kiçik və əhəmiyyətsiz hesab edir. Dünyada heç bir qohum yoxdur ki, əzizinin xeyrinə həzrətlərinin öz ardıcılıqları üçün qayğısından daha çox qayğı göstərsin. Şərt budur ki, mömin və əməlisaleh və imana bəndə olmalıdır. Əlbəttə ki, Həzrətləri ümumən bütün insanların yaxşılığı və firavanlığı üçün narahat olaraq qalır, lakin o, möminlərlə xüsusi sevgi və münasibətə malikdir. Keçən ilin oktyabrında mən xəstələndim və bu müddət ərzində bir neçə gün Sialkota getmişdim. Vəziyyətim daha kövrəkləşdi. Mənim əziz və möhtərəm dostum, Sialkot rayon Nəzarətçisinin müavini Mir Həmid Şah Sahib mənim xəstəliyimlə bağlı Həzrətlərinə məktub yazdı. Onun cavab olaraq yazdığı məktubu burada qeyd etməyi özümə borc bilirəm, çünki mənim fikrimcə, bu məktub Həzrətlərinin Allahın təcəllisi olduğuna güclü dəlildir.

“Əməllər niyyətdə əsaslanır”

Məktubda belə deyilir:

Mənim hörmətli qardaşım,

Maulvi Abdul-Kərim Sahib

Salam olsun üzərinizə, rəhmətullahi və bərəkətuhi.

“İndi, saat 2 radələrində, qardaşım Seyid Həmid Şah Sahibin xəstəliyinin vəziyyəti haqqında yazdığı məktubu alıram. Məktubu oxuyan kimi mən yalnız Uca Allahın bildiyi dərəcədə kədərləndim. Uca Allah Öz rəhmətini lütf etsin. Mən xüsusi diqqətlə dua edəcəm. Məsələ burasındadır ki, mənim ümmətimin bütün əhli içərisində yalnız siz ikiniz həyatınızı dinə xidmətdə mənə həsr etmişsiniz; sən birsən, o biri də Mövlü Hakim Nur-udDin Sahib. Hələ üçüncü yoxdur. Elə isə mənim çəkdiyim iztirabları, çəkdiyim narahatlığı Uca Allahdan başqa kim bilə bilər? Allah-Təala sənə can sağlığı, rəhmət eləsin, uzun ömür versin. Amin və yenə Amin”.

Mənə tam sağalma xəbərini ver”.

Səmimiyyətlə,

Mirzə Qulam Əhməd

Qadian

24 oktyabr 1899-cu il

Şükür Allaha məxsusdur. Həzrətlərinin duası ilə sağlamlığımı bərpa etdim. Beləliklə, bizim nəcib dostlarımızın çevrəsindən heç kəs belə desəm ki, həzrətləri hər birimizin əlini tutur və bu həmişə belədir. Həzrətləri yığınaqdan əvvəl yazdığı ekspozisiyanı və ya elanın mətnini oxuya bilər. Çox vaxt o, əsərini çapa göndərməzdən əvvəl öz fədailərinə oxuyur və əgər kimsə əsəri tənqid edərsə və ya bir şey qaldırırsa, bu, Həzrətlərini çox sevindirir. Və bu keyfiyyətdə mən Həzrətlərini misilsiz tapdım. Müsəlman din xadimi və ya dünyəvi yazıçı kim onları tənqid etsə, qəzəblənər və özlərini xətdən qorunmuş hesab edərlər.

Həzrətləri ilə onun fədailəri arasında münasibətdə diqqətəlayiq bir şey var. Bir dəfə o, dedi: “Mənə inanıram ki, mənimlə bir dəfə də olsun dostluq andı içən hər bir şəxs bu anda o qədər hörmətlə yanaşıram ki, təbiətindən və nə olursa olsun, mən öz dostluğumu kəsə bilmərəm. Əgər fərd özü mənimlə əlaqəsini kəssə, mən çarəsizəm. Əks halda, mənim inancım budur ki, əgər dostlarımdan biri spirtli içki qəbul etdikdən sonra bazarda yıxılsa və ətrafda izdiham olsa, heç bir tənqidçinin qınamasından qorxmadan onu götürüb aparardım”. Sonra dedi: “Dostluq bağı ən qiymətli incidir. İnsan onu asanlıqla itirməməlidir. Bir dost sənin üçün nə qədər xoşagəlməz olsa da, bağışlamalı və unutmalısan.” Qardaşlarımız bu nümunədən mühüm dərs almalıdırlar. Xırda işlərdə bir-birlərinə qəzəblənmək, qəzəbləndikdə bir-biri ilə mədəniyyətsiz və natəmiz davranmaq Allahın əli ilə qurulan bağa ziddir. Təəssüf ki, indi də xalqın necə qurulduğunun sirrini hələ dərk etməyənlər

çoxdur. Prinsipimiz belə olmalıdır ki, bu gün dünyadan və onun bütün nemətlərindən daha əziz tutduğumuz adı it desə belə, onun üzündən öpməkdən çəkinməməliyik. O zaman mübahisə etmək və ya bir-birimizə pis hisslər bəsləmək bizim üçün nə qədər yersizdir. Sahib bəzi vacib iş üçün yanvarın 10-da Mədrəsə qayıtmaq üçün icazə istədi. Bununla bağlı Mədrəsdən teleqram da almışdı. Həzrətləri dedi: “Bu mübarək ayda burada qalmağınız tamamilə vacibdir.**” Həzrətləri dedi: “Mən sənin xeyrinə dağları belə yerindən oynada biləcək bir dua etməyə hazırım”. Sonra dedi: “Bu günlərdə dostlarımla həmişəkindən daha az otururam və daha çox təklikdə qalırım. Bu, həqiqətən də dostlarımla xeyrinədir. Mən təklikdə vaxt və sərbəstliklə dua edirəm və gecənin daha yaxşı hissəsini dualarla keçirirəm”. (Müəllif)

- *Mədrəsli Həzrət Şit Əbdürrəhman, Allah ondan razı olsun*

** yəni Ramazanda

Ürəklərə toxunan islahat

Həzrətləri heç kimə birbaşa müraciət etmir və səhv yol verərsə, onları məzəmmət etmir. Əgər kiminsə hərəkəti onu müxtəlif yollarla narazı salırsa, o, ümumi şəkildə müraciət edəcək. Həzrətləri öz yoldaşlarına nəsihət və öyrətmək üçün müraciət etdikdə, onların hər biri əminliklə hiss edir ki, zəif cəhətləri həzrətləri tərəfindən müzakirə olunur. Beləliklə, bu şəfalı islah və təmizlənmə üsulu ən gözəl əxlaqla baş verir; heç kəs imtahana məruz qalmaz, heç kimin ləyaqət və namusuna toxunulmaz ki, cəhalət damarı onları daha da qızıqdırsın və günahda daha həyasız etsin. Həzrətlərinin bu xasiyyətində azyaşlıya diqqət yetirənlər üçün çox gözəl ibrət vardır

Günah – islahat donunda – hətta ətyeyən bir heyvanı belə utandıracaq və harmoniya yaymaq əvəzinə iğtişaş yaradan başqalarının üzərinə atılsın. Belə “islahat” heç bir mənəvi mükafat gətirmir və ilahi əzab və cəza kimi dəhşətli bir şey cəlb etmək üçün müharibə və münaqişəyə girməkdən daha pisdır. Təəssüf ki, mən əksər müsəlman din xadimlərinin, xüsusən də dörd əsas İslam düşüncə məktəbinə qoşulmayanların təbliğatda sərt olduqlarını və təhqiramiz sözlərə öyrəşdiklərini gördüm. Bıgının olması lazım olduğundan bir qədər uzun olanı və ya şalvarının topuqlarından uzun olduğunu görsələr və sözügedən şəxs onların məscidlərindən birinə girsə, sanki qadağan olunmuş Yağıstan torpağına qədəm

qoyublar. Və indi yalnız Allah onları Xeybər keçidindən və ya Əli Məscidindən diri qaytara bilər.

-----*Yağıstan (hərfi mənada üsyançıların ölkəsi) üsyançı paxtunların məskunlaşdığı Britaniya Hindistanı və Əfqanıstan sərhədi boyunca müxtəlif qəbilə bölgələrini təmsil edir. Xeybər aşırımı tarixən Hindistan yarımadasının işğalları üçün keçid olmuşdur; Əli Məscidi Xeybər aşırımının ən aşağı nöqtəsidir. [Nəşriyyatçı]*

Deməli, İmamımız bu məsələdə bəşəriyyətin əmiri, pakların mövlası olan Həzrət Peyğəmbərin (s) yolunu mükəmməl şəkildə davam etdirir, möhkəm əzm və dua ilə xəta edənlər üçün qayğısına qalır. Bu o dərəcədədir ki, ilhamla və ya başqa bir vasitə ilə Allah-taala özü ona başqalarını islah etməyə imkan verəcəkdir. Həzrətləri ikiqat mənalı bəyanatlar vermir və gözləri ilə heç bir jest etmir. Həzrətləri heç vaxt kiməsə lağ etməmiş və ya məclisdə kiməsə müraciət edərək onlardan narazı olduğunu və ya onların hansısa bir hərəkətinin narahatçılığa səbəb olduğunu və ya onların filan vərdişlərinin yersiz olduğunu söyləməmişdir. Allah tərəfindən vəd edilmiş Məsihlərə müraciət edilmişdir və bu vəhy Barahin-e-Əhmədiyyədə qeyd edilmişdir:

“Allahın mərhəməti sayəsində onlara qarşı yumşaq davranırsan. Əgər sərt və daşürəkli olsaydın, onlar sənə ətrafından dağılıb gedərdilər. Həqiqətdə, Həzrətlərinin varlığı həlimlik və dözümlülüklə o qədər zəngindir və başqalarının nöqsanlarına göz yummağa o qədər meyllidir ki, bundan böyük nümunə ola bilməz. Sürünün çobanı kimi xidmət etməyə çalışan və müxtəlif insanları bir araya toplamaq istəyən bir fərd, mülayim bir təbiətə sahib olmayana qədər heç vaxt uğur qazana bilməz. Hörmətli dostlarımdan bəzilərini eşitmişəm; əslində çoxları heç kimin qulaq asmamasından şikayətlənir.

Onlara və başqalarına etdikləri müxtəlif yaxşılıqlara baxmayaraq, qəlbləri fəth edə bilmirlər; camaat onlardan qaçır.

Bu cür insanlar başqalarının qüsurlarına göz yummaqda Həzrətlərinin xarakterini təqlid etməli və onun bağışlayan təbiətini mənimsəməlidirlər. Başqalarını tənqid və qınamaq vərdişindən dərhal imtina etməlidirlər. İkili mənalı bəyanatlar vermək, ələ salmaq və ictimaiyyət qarşısında başqalarına qarşı narazılıq bildirmək olmaz. Bu xislət, əslində, içində min cin və pəri saxlaya bilən şüşə butulka və ya fənərdir, ya da sehri altında bir dəfə də olsa qaça bilməyən bir tilsimdir.

Qonaqlar toplumunda zövq

Tez-tez həzrətləri gəzintiyə çıxanda, yeri gələndə müraciətlər edir və baxışlarını həmişə yerə dikib saxlayır – o, səbirsiz halda ora-bura baxmır. Ona Uca Allah tərəfindən elə bir güc verilmişdir ki, o, kilometrərlə piyada yeriyə bilər. Həzrətləri heç vaxt fədailərinin onu tərk etməsini istəmir. Onlar onun yanına gəldikdə, o, məmnun olar və istəmədən getmələrini əmr edir. Onu tez-tez ziyarətə gələnlərdən son dərəcə razıdır.

Bu il dekabr ayında çox az adam ziyarət etdi. Həzrətləri bundan dərin təəssüf hissi keçirərək dedi: “Hazırda insanlar bizim məqsədimizdən xəbərsizdirlər və mən onları necə görmək istədiyimdən xəbərsizdirlər. İnsanlar dönə-dönə buraya gəlməyincə və burada səyahət etməkdən zərrə qədər yorulmayana qədər axtardığım məqsəd və Uca Allahın məni tərbiyə etdiyi məqsəd həyata keçə bilməz”. Sonra buyurdu: “Bura gəlmələrinin ağır olduğuna inanan və ya burada qalmalarının mənə yük olacağını düşünən kəs qorxsun, çünki onlar Allaha şəriq qoşmaqda günahkardırlar. Mən inanıram ki, bütün dünya mənim evim olsa belə, mənim işlərimi görəndə Uca Allahdır. Mən zərrə qədər də yüklü deyiləm. Dostlarımla olmağı mənim hədsiz həzz verir. Belə bir fikir ürəkdən atılmalı olan pis fikirdir. Mən insanların belə dediyini eşitmişəm: “Niyə biz burada oturub Həzrəti yükləməliyik? Biz faydasızız; nə üçün burada oturub boş yerə çörək kəsirsiniz?” Belə insanlar yadda saxlamalıdırlar ki, bunlar şeytanın qəlblərinə yerləşdirdiyi şeytani düşüncələrdir ki, onları buradan uzaqlaşdırırsınız”.

Bir gün Hakim Fəzl Din Sahib təslim oldu: “Həzrətləri, mən burada boş oturub nə edirəm? Əgər göstəriş versən, Bheraya qayıdacağam. Orada heç olmasa Qurani-Kərimi öyrədə bilərəm. Burada mən hədsiz dərəcədə xəcalət hissi keçirirəm, çünki sizə heç bir faydam yoxdur və bəlkə də burada boş oturub günahkar ola bilərəm”. Həzrətləri dedi: “Sizin burada oturmağınız cihaddır və “faydasızlığınız” böyük işdir”.

Bir sözlə, həzrətləri gəlməmiş şəxslərdən böyük izzət və təəssüf hissi ilə məyus olduqlarını bildirərək dedilər: “Bu bəhanə gətirənlər Peyğəmbərin (s) qarşısında üzr istəyənlərlə eynidirlər” deyərək:

“Evlərimiz açıq və müdafiəsizdir”.

Uca Allah isə bu insanları bu sözlərlə təkzib etmişdir:

“Onlar yalnız qaçmağa çalışırlar”.

Qardaşlar, mən də bura tez-tez gəlməyən qardaşlarımın vəziyyətindən hədsiz məyus oldum. Mən tez-tez düşünürəm ki, onları Qadiyanda qalmağın faydalarına inandırmaq üçün sözləri haradan tapa bilərəm? Həqiqi bilik və həqiqi dini təlim ancaq burada və başqa heç bir yerdə öyrənilə bilər. Müfti Sadiq Sahibə (Allah onu qorusun və rəhmət etsin) baxıram. İşdən nə vaxt istirahət günü olsa, burada olur. Müfti Sahib sevdiyi ustadını ziyarət etmək şərəfinə nail olmaq üçün dünya axtarışının güclü əllərindən bir qədər azadlığı qoparmaq üçün həmişə fürsət axtaran oğru kimidir. Ey əziz qardaş, Allah sənə əzminə, əzminə və səyinə bərəkət versin, səni izlənməyə layiq insan, qürur mənbəyi etsin. Həzrətləri həmçinin dedi: “Lahordan yalnız müfti Sadiq Sahib özünü tamamilə mənə həsr etmişdir”. Mən heyrlənirəm. Müfti Sahib böyük gəlir əldə edir? Müfti Sahibin ehtiyaclarını ondan axtaran, himayədarı yoxdurmu? Müfti Sahib hələ gəncdir və bu çağda gənclərin arzuları çoxdur. Əgər Müfti Sahibin bu xüsusiyyəti onun mütləq sevgisinə dəlil deyilsə, niyə gecə-gündüz fərqi varmadan onu bağlayan bütün buxovları qırıb vəcdlə Batalaya çatsın? Soyuq yoxsa isti, yağış və ya tufan? Gecənin bir yarısı da piyada Qadiyana çatacaq. Cəmiyyət bu ehtiraslı gəncin xarakterindən ibrət götürməlidir. Həzrətləri bir dəfə dedi:

“Dostlarımıza ömrün uzun olduğunu kim deyib? Heç kim bilmir ki, ölüm onları nə vaxt yıxacaq. Ona görə də insana verilən vaxtı nemət hesab etmək yerinə düşər”. O, həmçinin dedi: “Bu günlər bir daha gəlməyəcək və uzaq nağıllardan başqa bir şey olmayacaq.” Qardaşlar! Allah rızası üçün islah olun və bu dünyanın səthi əlaqələrindən ayrılın. Həmişə yadda saxla ki, burada öz bəhrəsini verəcək əbədi əlaqə var. Başqa heç bir şeyin əhəmiyyəti yoxdur, bütün digər bağlılıqlar həsrət və arzuya çevriləcək və ya günah şəklində boyun yaxasına çevriləcək.

Həzrətlərinin xasiyyətinin bir cəhəti odur ki, o, insanların gəlib onunla qalmasını çox istəyir və mənim təxminlərimə görə, bu, onun doğruluğunun lehinə çox güclü dəlidir. Həzrətləri bütün canı ilə yaxşı bilir ki, o, Allah tərəfindən tapşırılıb və o, doğrudur. Yalançı adamı narahat etmək üçün bircə gün kifayət edərdi və o, boş təbiətinin gizli qalması üçün insanları tez bir zamanda uzaqlaşdırmağa çalışardı. Müxalifətlə qarşılaşdıqda səbir və təmkinli olardı. O, məclislərində heç vaxt düşmənlərindən heç biri haqqında danışmaz və başqası onlardan birinin adını çəksə, onları pisləməz. Bu həm də həzrətlərinin qəlbini odla yanmadığının açıq sübutudur. əks halda millətin ona qəm-qüssə verməsi və müsəlman din xadimlərinin ona qarşı göstərdiyi rəftar belədir ki, həzrətləri bu ağrıları dünya əhli kimi hiss etsəydilər, gecə-gündüz qıvrılaraq əzab çəkərdilər. Bunları qeyd etmək üçün səbəblər tapardı. Müzakirələrində düşmən kəsər, ağılı itirər, bütün işləri

pozulardı. Hətta Ərəbistan bütperəstləri də Zətəlli kimi murdar, bəşəriyyətin başçısı olan Həzrət Peyğəmbərə (s) heç kəsi müxəlif göstərə bilməzdilər. Bununla belə, and içə bilərəm ki, həzrətlərinin, Və'd edilmiş Məsihlərin əleyhinə nəşr etdirdiyi çirkin kitabça onun işini və nişanlarını zərrə qədər də pozmadı. Əgər kimsə bu zərərli cinayətkarların açıq-aydın qeydini oxusa, düşünə bilər ki, həzrətləri gecə-gündüz bu zərərli şəxslərdən danışır. Bununla belə, öz vəzifəsini yerinə yetirdikdən sonra əvvəlki lehinə hökm, işdən çıxarılma və ya cəza ilə məşğul olmağa heç bir əsası olmayan – və əslində, heç bir şəxsi bağlılığı və ya qərəzi olmayan bir hakim kimi – Həzrəti də yazır. Yalanı təkzib edərkən, Allah rizası üçün və bunu edərkən onun şəxsi, şəxsi maraqları yoxdur. Bir gün Həzrətləri dedi: “Mən özümü elə idarə edə bilirəm və Allah-taala mənim nəfsimi o qədər həqiqi müsəlman etmişdir ki, kimsə mənim qarşısında oturub bütün il boyu ən murdar və ədəbsiz sözlər söyləsəydi. Təsəvvür edin, nəticədə onlar özlərindən utanacaqlar və mənim səbrimi zəiflədə bilməyəcəklərini etiraf etməkdən başqa çarələri olmayacaq”.

Müxəlifətlə qarşudurmada səbir və özünütəsdiq

Peyğəmbərlər sallallahu aleyhi və səlləm kimi səbir, qəlb gücü və qətiyyəti ilə Həzrətləri heç vaxt qorxulu və dəhşətli vəziyyətlərdən təsirlənmir. Hətta ən dəhşətli və ağır vəziyyətlər belə onun düşüncələrini poza və işindən xəbərsiz edə bilməz. Xristian kahinlər tərəfindən həzrətlərinə qarşı yalandan təşkil edilən, həmçinin bəzi düşüncəsiz, sözdə müsəlman və arilər tərəfindən dəstəklənən qətlə cəhd hadisəsi istənilən adamı əzmək, ürəyini sıxmaq və onu çaşdırmaq üçün kifayət edərdi. Həzrətlərinə gəlincə, o, yuxarıda qeyd olunanların arasında olarkən – istər yazılı, istər gündəlik həyatda, istərsə də öz fədailəri ilə şən və mehribanlıqla görüşərkən – heç bir hərəkəti dəyişmədi. O vaxt heç kim ağılına belə gətirə bilməzdi ki, ona qarşı məhkəmə işi açılıb. Əgər nə vaxtsa bir dostundan ona qorxulu bir xəbər çatdırılsa ki, filan-filan məlumat verib, yaxud filan yerdə həzrətlərinə qarşı dəhşətli sui-qəsd hazırlanır və ya bir nəfər Şimla dağlarında öz başını yaralayıb. Şərəfli Müqəddəslər, o, heç vaxt bu hesabatlara qulaq asmazdı. Əslində, Həzrətləri deyir: “Yer üzündə heç bir şey baş verməz ki, o, ilk dəfə göydə qərarlaşdı; Uca Allahın iradəsi olmadan heç bir şey ola bilməz. O, bəndəsini rüsvay etməz”. Və bu, Həzrətləri üçün alınmaz təhlükəsizlik qalası kimi xidmət edən qətiyyətli bir quruluş olmuşdur. Mən Həzrəti (ə) müxtəlif şəhərlərdə müşayiət etmişəm və xoşagəlməz hallarda onun yanında olmuşam. İstər Dehlinin nankor və cəld xalqı olsun, istər Patiala, Jalandhar, Kapurthala, Amritsar, Lahor

və Sialkotdakı müxaliflərin kollektiv, roman, zərərli söyləri qarşısında, Həzrətlərinin heyrətamiz səbri, dözümlülüyü və səbri. Belə ki, o varheç vaxt, istər təklidə, istərsə də camaat içində filankəs və ya camaatın ona qarşı filan nalayiq hərəkətlər etdiyini və ya onun haqqında filan fikir söylədiyini azacıq da olsa qeyd etməmişdir. Mən həmişə onun dağ olduğunu çox aydın görürdüm; cılız, qorxaq siçanların bu dağda yuva qurmağa sadəcə gücü yoxdur. Bir dəfə Həzrətləri Calandharda dedi: “Sınaq zamanı mənim ümmətimdən olan zəif qəlblilər üçün narahatam. Vəziyyətim elədir ki, əgər mən açıq-aydın bir səs eşitsəm belə: “Sən tərək olundun və heç bir istəklərinin yerinə yetməyəcək” deyəcək olsam da, Allahın varlığına and içirəm ki, şövqümdə Allaha məhəbbət və ya İnama xidmətimdə heç bir azalma olmaz.

Sonra bu ayəni oxudu:

“Sən Onun bənzərini tanıyırsanmı?”

Allahın iradəsinə təslim olmaq

Həzrətləri övladlarına elə qayğı göstərir və tərbiyə edir ki, ona üzdənirəq nəzərlə baxan hər kəs düşünər ki, bəlkə də dünyada heç kim öz uşaqlarını daha çox sevmir. Xəstələnəndə onlara bu qədər diqqət yetirir, onların qayğısına qalmaqla, dərman verməklə o qədər məşğul olur ki, sanki dünyada başqa qayğısı yoxdur. Lakin dərrakəli göz görə bilər ki, bütün bunlar Uca Allah rızası üçündür və bunda Həzrətləri Allahın zəif yaratdıqlarını qorumaq və onlara qayğı göstərməyi vacib hesab edir. Həzrətlərinin İsmət adlı ilk qızı Ludhianada vəba xəstəliyindən xəstələndi. Həzrətləri ona meyl edər və o, onsuz heç vaxt yaşaya bilməyəcəkmiş kimi onun qayğısına qalmaq üçün o yana-buna qaçardı. Adi, dünyəvi mənada övladlarına aşıq və məşğul olan bir insan, bəlkə də bundan böyük zəhmət nümunəsi göstərməzdi. Lakin o, dünyasını dəyişəndə Həzrətləri heç nə olmamış kimi uzaqlaşdılar və keçmişin üzərində dayanmadılar. Bu cür təslim olmaq və Allahın təqdirinə təslim olmaq Allah tərəfindən göndərilənlərdən başqa heç kəsə mümkün ola bilməz.

Başqalarının Səhlərinə Baxmaq

Bir qulun xətası nə qədər böyük itki versə də, həzrətləri onları bağışlayar və cüzi də olsa məzəmmət etməz. Bir dəfə Həmid Əliyə poçt şöbəsinə aparmaq üçün bir neçə zərf və açıqca verdi.

Unutqan Həmid Əli başqa işlərlə məşğul olub, ona tapşırılan məsuliyyəti unutdu. Təxminən bir həftədən sonra hələ uşaq olan Mahmud əlində bir neçə zərf və açıqca ilə qaçaraq gəldi və dedi: - Ata, zibil qalağından bir neçə məktub tapdıq. Həzrəti (ə) məktuba baxdıqca gördü ki, əvvəl yazılan məktubdur. Bu məktublarnın bəziləri həzrətlərinin cavabını gözlədiyi sifarişli poçt idi. Həzrətləri Həmid Əlini çağıraraq məktubları ona göstərdi, sonra o, çox yumşaq bir şəkildə ona dedi: “Həmid Əli, sən çox unutqan oldun. Gərək işini ehtiyatla görəsən”.

İman şərəfi üçün inciklik

Həzrətə (ə) təsir edən, oyandıran və qəzəbləndirən yalnız bir şey var idi ki, o da Allahın haramlarına qarşı təhqir və ya Allahın müqəddəs ayələrinə hörmətsizlikdir. Bir dəfə Həzrətləri dedi: “Mənim üçün mülkümün dağıdılmasını və övladlarımla gözümün qabağında parça-parça olmasını görmək, İmanın rüsvay edildiyini və nifrətlə göründüyünü, sonra isə heç nə etməməyimdən daha asan olardı”. Zərər və inciklikdən başqa bir şey olmayan və heç bir məntiqli dəlil təqdim etməyən “Möminlərin anası” adlı incidici və rəzil kitabın nəşr olunduğu və qəbul edildiyi günlərdə həzrətləri bu kitabı oxuyanda elə kədərləndi ki, o, şifahi olaraq dedi: “Rahatlığım acıya dönüştü”. Məhz bu qəm-qüسسə və İlahiyə meylə görədir ki, Allah-taala indi həzrətə (ə) zəmanəmizin böyük batilini, Allaha şərikin qoşmasını kökündən qoparmaq üçün bir silah vermişdir. (yəni Məsihin ilahiliyi və kəffərə anlayışı). Həmin silah İsanın məlhəmidir və Kəşmirdə İsanın məzarının tapılmasıdır. Çox keçmədi ki, İsanın bu məzarı bu yalana ibadət edənlərin hamısının evlərində yas tutdu. Müsəlmanların qəlbləri sakitləşəcək və onlar bu rəzil və təhqiredici kitabın gətirdiyi iztirabları unudacaqlar.

Vətəndaşlıq Borcu Modeli

Həzrətin (ə) başqa ümmətlərin insanları ilə münasibəti o qədər nümunəvidir ki, bundan yaxşı nümunə ola bilməz. Dinindən asılı olmayaraq hamı üçün ən yaxşısını arzulayır. Bütövlükdə bütün bəşəriyyətin rifahı onun istəklərinin mərkəzi, əsas məqsədi və vəzifəsidir. Qadian hinduları hər bir bədbəxtlikdə həzrətlərinin simasında yaxşı və etibarlı bir məsləhətçi tapırlar. Kadiandakı Arya Samajdan olan hinduların bəziləri İslamın əleyhdarlarıdır və Həzrətlərini görkəmli və sadıq müsəlman hesab edirlər və onların qəlbində bilirlər ki, o, yalan dinləri kökündən qoparan bir insandır. Lakin, Həzrəti (ə) onlara dərman yazdıqda, öz inanclarından olan bir Rişi kimi ona güvənirlər.

Həzrət (ə) həmişə öz fədailərinə həm şifahi, həm də yazılı şəkildə tövsiyə edir və əslində çox vurğulayır ki, heç bir canlıya zülm etməyin, diliniz və əməlləriniz sizi aldatmasın və onlara zərər verməsin. Həzrətlərinin (ə) dövrün hökmdarı (Britaniya hökuməti) ilə olan sağlam və həqiqi münasibəti onun kitablarında və mütəmadi olaraq nəşr etdiyi elanlarda açıq şəkildə təzahür edir. On il müddətində istər şəxsi həyatda, istərsə də ictimai yerlərdə onun bir dəfə də olsun hökumət və ya hər hansı bir dövlət məmuru haqqında eyhamla və ya açıq şəkildə pis danışdığını eşitməmişəm. O, ərəb və fars dillərində risalələr yazmış, onları nəşr etmək və Suriya, Ərəbistan, Əfqanıstan və s. Torpaqlara göndərmək üçün minlərlə rupi xərcləmiş, bu əsərlərdə o, Britaniya hökumətini açıq şəkildə dəstəklədi və bu ölkənin bütün xalqlarını öz xeyrixah hakimiyyətini qəbul etməyə çağırırdı.

Qardaşlar! Mənə bir çox başqa vəzifələr düşdüyündən, bununla kifayətlənməliyəm. Əgər Allah-Təala mənə daha çox bəsirət versə və bir daha əlimə qələm almağa imkan versə, yenə bu mövzuda yazacam. Uca Allaha dua edirəm ki, bu işi qəbul etsin və çoxları üçün hidayət mənbəyi etsin. Amin.

Əbdül-Kərim

Qadian

6 yanvar 1900

Nəticə

İndi başqa nə yazacağımı növbəti məktubumda paylaşmaq niyyətim olsa da, qardaşlarımdan aldığım məhəbbət və ruhlandırma, həmçinin həyatın qısa olması məni bu işi təxirə salmamağa vadar etdi.

Qardaşlarım, dünən Qədiyanda qəribə və qeyri-adi bir gün idi. Qonşularımızın bizə yağırdıqları “lütf” və “xeyrixahlıq” asanlıqla unudulmaz və ya minnətdarlıqla qarşılanmır, lakin dünən onların intiqam və qəddarlığı yeni və gözlənilməz bir hərəkət yolunu kəşf etdi. Məscidə gedən keçidin qarşısını kəsən yanmamış kərpicdən divar ucaldıblar ki, bu da ümumi yoldur. Bu hadisə 1900-cü il yanvarın 8-də baş verdi. Bununla da onlar xeyrixahlıq yoluna tikan salmaqda çempion olduqlarını göstərdilər. İndi qonaqlarımız kəndin o biri tərəfinə getməli və Mübarək məscidinə çatmaq üçün çox uzun yol qət etməlidirlər. Tez-tez olduğu kimi, Həzrətləri dünən də baş ağrısından əziyyət çəkirdi. Vərdeşimiz kimi, bu çətin

vəziyyətləri nəzərə alaraq, Allahın vəhy nazil edəcəyinə əmin idik. Həzrətləri zöhr namazı üçün məscidə gəlib dedilər: “Başım şiddətlidir, hər iki namaz birləşsin”. Duaları oxuduqdan sonra Həzrətləri evə qayıtdılar və sonra o, vəhy almağa başladı. O, bu vəhyi axşama qədər almağa davam etdi. O, məğrib namazı üçün məscidə gəldi və vəhy və Allahın kəlamından geniş danışdı. O, Allahın Kəlamının necə nazil edildiyini və başqaları onun əsl mahiyyətini başa düşə bilməsələr də, qəbul edənün bunların Allahın sözləri olduğuna necə tam əmin olduğunu izah etdi. Sonra öz açıqlamalarında qafiyə haqqında danışmağa davam etdi. O bildirib ki, bu, Quranın əzəmətinə işıq saçır və insanı onun qafiyəsinin və ölçülü nəsrinin gözəlliyini dərk etməyə sövq edir. Həzrətlərinin qəbul etdiyi vəhyələr aşağıdakılardır:

“Dəyirman fırlanacaq və ilahi hökm enəcək. Həqiqətən, Allahın lütfü gələcək və heç kəs ondan döndərə bilməz. De: “Rəbbimə and olsun ki, bu, həqiqətdir. Bu nə dəyişəcək, nə də gizli qalacaq.” Sizi təəccübləndirəcək bir şey gələcək. Bu, uca səmələrin Rəbbi tərəfindən nazil edilmişdir. Rəbbim səhv etməz və unutmaz. Aşkar bir qələbədir. Biz onlara müəyyən bir müddətə qədər möhlət verdik. Sən Mənimləsən, Mən də sənənləyəm. De: “Bütün işlər Allahın əlindədir. Sonra onu öz xətası, təkəbbürü içində burax. O, sizinlədir və gizlini də bilir. Ondən başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur. O, hər şeyi bilir və hər şeyi görür. Allah əməlisalehlərlə, yaxşı əməl sahibləri ilə və hər cəhətdəndir. Biz Əhmədi öz qövmünə göndərdik, onlar üz çevirib: “O, yalançıdır!” – dedilər. Onun əleyhinə şəhadət verdilər və şiddətli bir tufan kimi üstünə düşdülər. İstəklim yaxındır. O, yaxındır, lakin gizlidir. Bu vəhylərdən bəziləri hamının yerinə yetməsinə gözlədiyi peyğəmbərliyin həqiqətini dəstəkləyir və təsdiq edir. Düşünən bu sözlərin daha dərin reallığını özü çıxara bilər.

Əlavə

Ruhani İntizam

Bir gün xərclərdən danışıldı. Hörmətli dostlarımızdan biri dedi: “Mən filan qədər idarə edirəm”. Müxtəlif insanlar öz xərclərini necə idarə etmələri ilə bağlı müxtəlif iradlar bildiriblər. Həzrətləri dedi:

“Allah-taala yaxşı bilir ki, mən yemək məsələsində o qədər dözümlüyəm ki, gündə iki dəfə yalnız bir paisa ilə çox asanlıqla yeyə bilərəm.” Həzrətləri dedi: “Bir dəfə bir insanın aclığa nə dərəcədə dözə biləcəyini görmək mənə çox maraqlandırdı. Bunu yoxlamaq üçün altı ay ərzində heç nə yemədim – hərdən bir və ya iki loxma yeyərdim. Altı aydan sonra hesab etdim ki, bu vəziyyəti hətta altı ilə də uzata bilərəm. Bu müddət ərzində mən davamlı olaraq gündə iki dəfə evdən yemək alırdım, lakin bu vəziyyətimi gizli saxlamaq istədim. Bu məxfiliyi saxlamaq üçün çəkməli olduğum narahatlıq, bəlkə də başqalarının aclıqda hiss etdiyi ağrıdan daha pis idi; O iki yeməyi ehtiyacı olan iki-üç adama paylayardım. Bu vəziyyətdə mən beş vaxt namazımı məsciddə qılırdım və mənə tanıyanların heç biri heç bir əlamətlə heç nə yemədiyimi deyə bilməzdi”. O sözünə davam etdi: “Allah-taala bir insanı müəyyən bir iş üçün yetişdirdiyi zaman, onları hazırlamaq və qarşıya qoyulan məqsəd və ya vəzifəni yerinə yetirməyə imkan verən lazımi maddələri onların ixtiyarına vermək üçün onlara uyğun qabiliyyətlər bəxş etmişdir. Təbiətindən lazımi keyfiyyətlərə malik olmayan və sonra dini təlimlərə aludə olan insanlar sonda dəli olurlar və aqlını itirirlər”. Bu kontekstdə də Həzrətləri dedi: “Həkimlər müəyyən təbii amilləri yuxu ilə əlaqələndirirlər. Lakin müşahidə edirəm ki, Uca Allah mənimlə danışmaq istədiyi zaman, belə bir vaxtda mən tam oyaqlıq vəziyyətində olsam da, Allah birdən mənə yuxululuq və yüngül yuxuya salır və mənə kənara çəkir. Sonra Allah sözünü bitirdikdən sonra fiziki şüurumu və hisslərimi qaytarır ki, mən vəhy alan kimi onu qoruyum. Sonra yenidən üstümə yuxululuq salır, sonra mənə bir daha oyadır ki, vəhyi əzbərləyim. Bu şəkildə, buna görə də, müəyyən hallarda, bu, hətta əlli dəfə baş verəcəkdir. Bu, Allahın gücüdür. O, təbiətdə müşahidə etdiyimiz kimi yuxu fenomeninin fəvqündədir və həkimlər onun daha dərin mahiyyətini dərk edə bilmirlər”.

Kasıblara qulluq etmək

Həzrətləri dilənçini geri çevirmir və əlində nə varsa verir. Əsr namazından bir gün sonra Həzrətləri həmişəki kimi ayağa qalxaraq evinə aparan girişə daxil oldu. Bir dilənçi gözlənilmədən yumşaq səslə dedi: “Mən dilənçiyəm”. Həzrətlərinin qarşısında mühüm bir iş var idi və sonra dilənçinin səsi Namazdan sonra ayağa qalxan və bir-biri ilə etdikləri kimi danışanların səsinə boğuldu. Bir sözlə, Həzrətləri tez içəri girdi. Lakin o, evinə girəndə əvvəllər qulaqlarına yenicə dəyən o zəif səs ürəyində getdikcə daha dərin izlər buraxmağa başladı. O, tələsik qayıdıb Xəlifə Nurəddin Sahibi çağıraraq dedi: “Burada bir dilənçi var idi. Onu tap.” Dilənçi

Həzrətləri içəri girdikdən sonra getmişdi. Buna baxmayaraq, Xəlifə Sahib onu axtardı. Axşam Həzrətləri öz adəti üzrə məsciddə əyləşəndə həmin dilənçi qayıdıb nəsə verilməsini istədi. Həzrətləri tez cibindən bir şey çıxardı və ona verdi. İndi aydın idi ki, Həzrətləri hədsiz dərəcədə sevinir və çiyinlərindən yük götürüldütünü düşür.

Bir neçə gündən sonra o qeyd etdi: “Ürəyimə elə bir yük düşmüşdü ki, hədsiz narahatlıq hiss etdim. Qorxdum ki, dilənçiyə fikir verməyərək, evimə tez girib günah etmişəm. Uca Allaha şükür edirəm ki, axşam qayıtdı. Olmasaydı, Allah bilir nə qədər narahat olardım. Mən də Uca Allaha dua etmişdim ki, o insanı mənə qaytarsın”.

Məhəmmədin (s.a.) əks olunması

Hazırda mən incə bir vəziyyətdəyəm. Bu vəziyyətdə Allahın evində durub Allah tərəfindən göndərilən Vəd edilmiş Məsihlərin hüsurunda əlimdəki Allahın kitabı ilə yalan danışsam, məndən daha lənətlənmiş kimsə olmazdı. Buna görə də mən səmimiyyətlə bildirirəm ki, Allahın seçilmişsi olan bu Rəhbərin simasında mən Rəsulullah Məhəmmədin (sa) xarakter və davranışının o qədər canlı nümunəsini müşahidə edirəm ki, deyə bilərəm ki, sanki Rəsul Allahın özü qayıtdı. Mən qürur hissi keçirirəm – və dostlarım bilir ki, bu qürur mənbəyimiz haqlıdır – mənə İmamımız həzrətlərinin şəxsi həyatı ilə tanış olmaq üçün başqalarından daha böyük fürsət verilmişdir. Məhz bu fakt məndə Həzrətlərinin həqiqətinə möhkəm inam yaratdı. Onun hər bir işində mən Peyğəmbərin (s) səhabələrinin İslam Peyğəmbərində gördükləri səbrin, yüksək ləyaqətin, gücün, sükunətin, dincliyin və soyuqqanlılığın şahidi olmuşam. Həbs təhlükəsi, onu öldürmək üçün sui-qəsdlər, saxta adam öldürməyə cəhd halları, küfr hökmləri, rəzil və rüsvayçı elanlar və təhqirlərlə dolu məktublar alınır ki, bu da oxunsa və ya eşidilsə, hər hansı bir insanın zəhnini pozacaq. Eynilə, hətta ən qüdrətli adamları da narahat edəcək bir çox başqa xoşagəlməz hallar yarandı. Ancaq belə vaxtlarda mən heç vaxt Zati-alilərinin başqa bir insana baxdığını və ən kiçik narahatlıq əlamətlərini belə ifadə etdiyini görməmişəm. Allaha and olsun ki, keçmişdə bəzi narahatedici məsələlər məni kədərləndirdi, lakin həzrətlərinin saf və şən simasının şahidi olduqdan sonra xasiyyətim dərhal o qədər şad və şən oldu ki, sanki ən gözəl mənzərələri görmüşəm. Bir sözlə, bu müqəddəs insan evdə oturanda qane olur, yoldaşları arasında olanda razı və gümrəh, məhkəmədə olanda razı və şən, axtarışda olan polis rəisinin yanında olanda evində olsa belə, o, razı və şəndir. İndi mən soruşuram ki, əgər bu kimi təbiətlər Allahdan olduqlarını sübut etmirsə, onda bu cür xasiyyətlər haradan qaynaqlanır?

Əgər kimsə bazarda dükanda oturub müşahidə aparsa, görər ki, insanlar tənbellik etmədən sahibsiz itlər timsalında ora-bura baxırlar. Siz müşahidə edəcəksiniz ki, bu ilahi təyin olunmuş Allah adamı yolu ilə gedəndə onun gözləri sanki ləyaqət dağı kimi yerə dikilir.

Xarakterin Gücü

Allah-Təala yaxşı bilir ki, mənim yeganə məqsədim, gücüm çatdığı qədər, məni məst edən həzz və ləzzəti burada olmayan dostlarımla bir şəkildə bölüşməkdir. Mən onlara göstərmək istəyirəm ki, bu müqəddəs insanın saf dostluğundan aldığım həzz illüziya və ya özünü aldatma xülyası deyil. Əslində, mən mənəvi vəziyyətimdə təmiz bir transformasiyanı açıq şəkildə müşahidə edirəm.

Elə bu gün əziz qardaşım Müfti Sadiqə deyirdim ki, Vəd edilmiş Məsihin müqəddəs həyatından aldığımız saysız-hesabsız ibrətlər arasında bir möhtəşəm ibrət vardır ki, biz ona çox möhtac olarıq. İnsan hesab etmək – və bununla da mədəni insanlar. Bu nə dərindir? Həyatımızı sarsıdacaq, mətanətimizi zəiflədəcək, ruhumuzu üstələyib əzəcək sınaqlar, müsibətlər və çətinliklər qarşısında səbir və qeyri-adi səbirdir.

Gözəl əxlaq mövzusunda yazanlar, bu qabiliyyətin yaşadılması, onu daha da inkişaf etdirib tərbiyə etmək üçün çoxlu yollar qələmə alıblar, amma həqiqət budur ki, canlı bir model və bir insanın əməli həyatı ilə heç nə müqayisə oluna bilməz. Mən sevimli Məsihimiz Həzrətlərinin (ə) üzləşdiyi çoxlu dəhşətli sınaq və müsibətləri müşahidə edirəm. Müəyyən hallarda o, adamı çaşdıracaq və ya adi bir insanı tamamilə ümitsizliyə salacaq bir xəbər alır. Lakin Vəd edilmiş Məsih olan bu müqəddəs insanın ürəyi zərrə qədər tərəddüd etmir. İstər kitab yazır, istərsə də onun diqqətini tələb edən məsələlər olsun, heç bir şey ona qarşıdakı işləri yerinə yetirməyə mane ola bilməz və ya əngəl törədə bilməz. Gündə beş vaxt namaz qılmaq üçün məscidə gəlişində, həmişəki kimi təbəssümlü üzlə yoldaşları ilə görüşməsində, onlarla mehribanlıqla və səbirli danışığında heç bir maneə və narahatlıq yoxdur. Evdə uşaqlar sual üstünə sual verəndə, uşaqlar kimi narahat edəndə heç bir əsəbilik ifadə etmir. O, heç vaxt öz möhtərəm həyat yoldaşı ilə ən kiçik bir sərtlik çalarlarını belə daşıyacaq səslə danışmaz. Həzrətlərinin xasiyyətində bu xarakterli heç bir şey görünür. Mən aydın xatırlayıram ki, bölgə rəisi vəd edilmiş Məsihin evində axtarış aparmaq üçün Qadiyana gəldiyi gün, gözlənilən axtarış haqqında əvvəlcədən heç bir xəbər və ya məlumat yox idi və ola da bilməzdi. O səhər möhtərəm Mir Sahibimiz hardansa xəbər tutdu ki, bu gün

əli qandalla birlikdə order də gələcək. Mir Sahib şoka düşdü və son dərəcə narahat oldu. O, Vəd edilmiş Məsihə (ə) xəbər vermək üçün tələsik içəri girdi və duyğulara qapıldığı üçün çətin vəziyyətdə olan məsələni bildirdi. Həzrətləri o vaxt Nurul-Quran yazırdı və çox incə bir mövzu ilə məşğul olurdu. Vəd edilmiş Məsih (ə) başını qaldırıb gülümsədi və dedi: “Mir Sahib! İnsanlar dünya sevinci zamanı gümüş və qızıl bilərziklər taxırlar. Mən elə biləcəyəm ki, Allah-Təala yolunda dəmirdən bilərziklər taxmışam”. Sonra vəd edilmiş Məsih bir qədər fasilədən sonra dedi: “Amma bu heç vaxt baş verməyəcək, çünki Uca Allahın hökumətinin öz hikmət yolları var. Allah icazə verməz ki, Onun ilahi təyin etdiyi canişinləri zəlil olsunlar”. Mən Həzrətini Dehli, Patiala, Ludhiana, Amritsar, Sialkot, Kapurthala və Calandhara etdiyi səfərlərdə müşayiət etmişəm. Çox sayda xoşagəlməz hadisələr baş verdi, lakin bu hökmranlıq sahibi Allahın Aslanı bütün bu vəziyyətlərə heç bir narahatlıq vermədən baxdı. And içirəm ki, mənə tamamilə ovsunlayan bu çox sevimli yollardır. Bu nankor xalq hər gün istər yazılı, istərsə də şifahi olaraq incidən bəyanatlar səsləndirir, lakin bu ilahi təyin olunmuş Tanrı adamının addımı zərrə qədər də büdrəmir.

Bunun əksinə olaraq müşahidə edirik ki, adi insanların adi halı belədir ki, zərrə qədər kədər və ya ən əhəmiyyətsiz məyusluqla qarşılaşdıqda huşlarını itirirlər, işləri pozulur, yeyib-içə bilmirlər, mədələri əsəbiləşir. Onlar evdə lovğalanırlar və qəzəblə insanlara baxıb başqalarını vuracaqlar. Bir sözlə, hər şey dağılır. Mərhum Sir Seyid kollecində maddi itkisi üzündən o qədər böyük bir yıxılmağa məruz qaldı ki, belini sındırdı. Beləliklə, bu, onun da dünyəvi dizaynların bütünə ibadət edən və başqa bir şeyə ibadət edən uzaqgörən bir materialist olduğunu göstərirdi. Onun bu bütü yıxılında özü də sındırıldı. Peyğəmbərlərin, təqvalıların və Allahın əmri ilə seçilənlərin əsas xüsusiyyəti olan qüsursuz səbri bir an belə göstərə bilmədi. Cənab Bek bildirir ki, bu maliyyə itkisindən sonra o, bir daha heç vaxt Seyid Sahibin güldüyünü və ya güclü və şən qəlbini görməmişdi. Yadımdadır ki, Seyid Sahib tamamilə ümitsizliyini ifadə edən zaman Əligarh Kollecində keçirilən təhsil konfransında mən də iştirak edirdim.

Ola bilsin ki, Allaha və ilahi sifətlərə imandan bixəbər olan bir kəs bu məsələləri dərk edə bilməyib Seyid Sahibə hədsiz irad tutmaqda mənə günahkar hesab etsin. Lakin, ilahi həqiqətlər və iman həqiqətləri haqqında məlumat sahibi olan şəxs başa düşə bilər ki, nübüvvətin, ruhani rəhbərliyin və övliyahlığın bütün növlərinin əsasını təşkil edən canlı ruh və bütün uğurların açarı səbirdir. Və bu səbrin kökü, təqvalı insanın Allahın söz və vədlərində malik olduğu iman və əminlikdir. Məhz bu səbat və ya Allahın kəlamlarına olan inanc, müsibətlərə məruz qalmış bir

qövmə hidayət etməyə gələn mövlamız Peyğəmbəri-Əkrəm üçün Məkkənin qaranlıq və qorxulu gecələrində məşəl kimi xidmət etmiş və nəticədə rəhbərlik həyatının parlaq günlərinə qovuşmuş və müqəddəs şəxsiyyətini mükəmməl bir müvəffəqiyyət nümunəsi etmişdir.

Sonra, Haqq Günəşi olan İslam Peyğəmbərinin üzünü gizlətdiyi və çaxnaşmaya büründüyü, istər ən görkəmli səhabələr, istərsə də başqaları arasında olduğu və bir çox fərasətli və uzaqgörən insanların uyğun bir şeylə bağlı qorxu və çaşqınlıq içində olduğu qaranlıq saat gəldi. Bu, İslam Peyğəmbəri tərəfindən xüsusi rütbəli qəhrəman adlandırılan Allahın Aslanı Həzrət Əlinin mərhum ağasının cəsədini tərk edə bilmədiyi və evdən bayıra çıxma bilmədiyi bir dövr idi. Həqiqətən, belə bir vaxtda sadıqların ən böyüyü, İslamın ikinci Adəmi Həzrəti Əbu Bəkrin (Allah ondan razı olsun) dayandığı və batan İslam gəmisini xilas edən məhz bu səbir idi. Mən səmimiyyətlə bildirirəm ki, Məhz bu səbir vəd edilmiş Məsihin (ə) iddiasını daha da güc, qüvvət və əzəmətə daşımağa davam edir. Bu gizli məsələdir? Sadəcə olaraq 1890-cı ildə Vəd edilmiş Məsihin (ə) iddiasını müşayiət edən əlamətlərə diqqət yetirin və indi vəziyyətə baxın. Bu müddət ərzində nə qədər tufan qopdu. Müsəlman din xadimləri, şairlər, nəsr yazıçıları, sufilər, fiziki xəsarətlə hədələyən insanlar; bir sözlə, istər yaxın, istərsə də uzaq insanlar bu iddiaçını məhv etmək, heç olmasa, onun iddiasının səsini zəiflətmək və boğmaq cəhdlərində heç bir daş qoymadılar. Necə olur ki, düşmənçilik və müxalifət hər keçən gün artmağa davam etsə də, bunun heç bir təsiri yoxdur? Qorxaq, iftiraçı, yalançı uzun illər bu qədər möhkəm və qətiyyətli dayana bilməz. Dünya çaylarının suyundan içən gec-tez yorğun olar və nəhayət məğlubiyyəti qəbul edər. Amma mənim Məsihim, Rəbbim, mərhəmətlə qayıdan Allah ona kömək olsun, indi 1899-cu ildə öz zirvəsinə çatmışdır. Küfr hökmləri, düşmənlərinin hiylələri, əleyhdarlarının ona qarşı qaldırdıqları bədxah məhkəmə işləri və bir çox başqa hiylələr onun tarlasına gübrəyə çevrilib.

Öz axmaqlıqları və uzaqgörənlikləri üzündən indi peyğəmbərliyin artıq olmadığını deyənlər bir az da gözləməlidirlər. Onlar Allahın göndərdiyi insan tərəfindən necə bir Köməkçi və Himayəçi olduğunu və Mirzə Qulam Əhmədin, şübhəsiz ki, dünyanı necə inandırmaq istədiyini inşallah, tezliklə görəcəklər.

Vəd edilmiş Məsih və Gözləyən Mehdi.

Sialkotlu Həzrəti Mövlana Mövluvü Əbdül-Kərim Sahib, Allah ondan razı olsun, Vəd edilmiş Məsihin (əleyhissalamın) məşhur yoldaşı idi. O, böyük alim və bəlağətli natiq idi ki, o vaxtlar Hindistanda belələri az idi. Onun vəd edilmiş Məsihə olan məhəbbəti və sədaqətinin həddi-hüdudu yox idi. O, bütün dünyəvi ambisiyalarını, o cümlədən qazanlı iş təkliflərini tərk edərək, ağası Vəd edilmiş Məsihin yanında Qadyanda qalmaq üçün dedi: “Bu gün mənim Qadiyanda əldə etdiyim sərvət dünyanın heç bir yerində yoxdur.

Sialkotlu Həzrəti Mövlana Mövluvü Əbdül-Kərim Sahib, Allah ondan razı olsun, Vəd edilmiş Məsihin (əleyhissalamın) məşhur yoldaşı idi. O, böyük alim və bəlağətli natiq idi ki, o vaxtlar Hindistanda belələri az idi. Onun vəd edilmiş Məsihə olan məhəbbəti və sədaqətinin həddi-hüdudu yox idi. O bütün dünyəvi ambisiyalarını, o cümlədən sərfəli iş təkliflərini tərk edərək, ağası Vəd edilmiş Məsihin yanında Qadyanda qalmaq üçün belə dedi: "Bu gün mənim Qadiyanda əldə etdiyim sərvət dünyanın heç bir yerində yoxdur”.

Həzrət Mirzə Qulam əhmədin həyatına toxunan, dərin şəxsi bir hekayə, Sialkotdan olan Maulana Abdul-Kərimin söylədiyi sülh onunla olsun, Allah ondan razı olsun. Bu ürəkaçan hekayədə, özünü vəd edilmiş Məsih və Mehdi adlandıran, on dördüncü əsrin əvvəllərində bəşəriyyəti birləşdirmək və Tanrı ilə onun yaradılışı arasındakı əlaqəni canlandırmaq üçün ilahi bir tapşırıq verilmiş bir insanın şəxsi həyatı haqqında bənzərsiz bir fikir əldə edirik.

Həzrət Maulana sahib oxucuları vəd edilmiş Məsihin evinə gətirir və həyatının ən rahat anlarında belə sevən bir ər, sevən bir ata və mehriban bir mentor olduğunu göstərir. Bu cəlbedici və ehtiraslı hekayə, Allaha inam və sədaqət, insanlığa şəfqət və çətinliklər qarşısında möhkəmlik mirası qoyan bir insanın qüsursuz təbiətinə işıq tutur.